

REKORD
kézitáska

Legújabb minta. Erős zserge. angol saftján - vagy kecske-bőrből minden szaliban - 18 cm magas - 21 cm széles. szelvény balfelső, belül toleltet 11 koronáért kapható a készítőnél

CSÁNGÓ bőrtáskaműves, Bpest, Múzeum-körút 3.

Pénsz, szivar- és bankó-tárcák nagy választékban. Vidékre a pénz előleges beküldése mellett portómentes.

MARGIT-CRÈME
LEGJOBB ARCZSÉPÍTŐ SZER

Páratlan és csodás hatása arczsépitő és simító a Földes-féle

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsírmentes, ártalmatlan. Rügőn sépít. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-puder 1 K 20 f. három szaliban kapható. Tesnek a szárvédőjegyre ügyelni és csak eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal

..... a készítő
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Margit-crème

főúri körökben használt készítmény. Zsírmentes, ártalmatlan. Rügőn sépít. Az egész világon kapható 1 és 2 koronás tégelyekben. Margit-szappan 70 f., Margit-puder 1 K 20 f. három szaliban kapható. Tesnek a szárvédőjegyre ügyelni és csak eredeti készítményt elfogadni, melynek ártalmatlanságáért és kitűnő hatásáért felelősséget vállal

..... a készítő
FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

CALIFIG

Ideális házi-szer
gyomor-bántalmak, emésztési zavarok és ezek következményei esetében a „CALIFIG” néven ismeretes

Kaliforniai Fűgeszörp.

Ize kellemes, hatása enyhe és mégis biztos. Tisztítja az emésztő szerveket, szabályozza az emésztést, visszahódítva ezáltal az étvágyat s az egészséget. A „Califig” gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt jótékony szolgálatot tesz.

Kapható minden gyógyszerertárban. Nagy üveg 3 kor. Kis üveg 2 kor.

CALIFIG

Fogorvosi- és fogtechnikai műterem
Budapest, IV., Károly-körút 26., I. emelet

FOGAK és teljes fog-sorok szájpadiás nélkül.

Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindennemű kuncuk fogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. A gyökerek eltávolítása. Félbelsőleges. Tartós porcelán- és arany-tömések. Foghúzás teljes készlettel, 10 évi jótállással. Vidékiek 1 nap alatt kielégülnek, megvárhatják. — Méréskelt árak.

Dr. EDELMANN JÓZSEF és MÁRFAI
néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt techn. assistense. (Lift.)

HÖLGYERNEK

a MEISSNER-féle anyrna csomózott munka igen értékes, kellemes és cizséri kézmunka; világhíres és ismert, mert csak elsőrendű anyagot szállítunk gyönyörű szőnyegok (minden nagyságban), agyalkák készítésére, íróasztalra, pianóra. Lépcső- és ablaklécek. Huzatok szőfura, divánra, fautsoulokra, hinta- és pihenő székre, piano és kályhapadokra. Hát-, ablak- és székvankók. Kérjen árlapot és mintákat a kívánt megnevezéssel.

kir. udv.
F. LOUIS BEILICH, MEISSNER 26., szállító
MEISSNERI SMYRNA-SZŐNYEGYÁR.
Minden munka ingyen. Könnyű tanulás nyomtatott megkezdik. :: kezdés szerint. :: Szőnyegok minden nagyságban és burtok smyrna munkáival behuzva, készen kaphatók. — Arany érmmel kitüntetve. — Elismerések minden országból. ::

Félig ingyen! Ára csak K 11.80

„ELEKTRO” aranyóra.

Senkinek sem szükséges ma már valódi aranyórát 200 koronáért vásárolni, mióta az ide lerajzolt kiváló gyártmány „Elektro” aranyórát (Glashütte-rendszer) készítették. Ezen óra szerkezetének három félszáza van és kizárólagosan változatlan, aranyhasznító életről nyúl és ezenkívül még egy vastag réteg valódi arannyal, mely villamos áram segítségével lesz rávezetve, úgy, hogy kiváló tartósságot teljes garanciával. Az „Elektro”-aranyórát senki sem tudja egy 200 koronát érő aranyórától megkülönböztetni. Pontos járási 3 évig írásban garancia. Római vagy arabs számjegyekkel.

Ára csak K 11.80.

Minden Elektro-aranyóra vásárlásáért ajándékkul egy szép elektro-aranyláncot is kap.

Minden Elektro-aranyóra mellé 3 évre szóló kezességi jog van csatolva. — Egyedüli árusítás utatvételel.

Heinrich Kertész, Wien, I.,
Wollzeile 34—U.

ARCZ-MASSAGE FŐLŐSLEGES!

ORIZOL

... vagy Rizvaj törv. védve.

Az éretlen rizs TEJNEMÜ nedvéből készített csodás és gyors hatású arc-zépitő.

Teljesen kisimítja a ráncokat! Egy adag ára 3 K 50 f. Egy drb szappan ára 1 K 50 f.

Főraktár Magyarország részére:
Bpest: Török gyógytár Király-u.
Kolozsvárt: Dr. Biró gyógytára.

Nincs többé elgörbült test!

Anyák, óvjátok gyermekeketek a hátgerinc-elgörbüléstől!

Ha az én utól nem ért, a legismertebb orvosok által ajánlott Orthopád-támasztó fűzőmet használja. Mésésen könnyű és higienikus! Vastagabb nélkül elfűdi az egész elgörbülést. Ferdén növekedő hajlandó iskolás gyermekeknek nélkülözhetetlen mentő- és óvőeszköz! 30 éve fennálló tapasztalat és minőségben a legköltségteljes, technikai kiváltsággal és szelvényekkel árak mellett készülnek, továbbá: egyeneslábú, járóképeslábú, műlábak és műkezdek, cs. és kir. szab. KELETI-féle sérvtörők, haskötők.

Uj! Gummi-görcsörharisnyák
varrat nélkül, valamint a betegápoláshoz szükséges eszközök. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

KELETI J. orvos-sebész műszerek és gummiárnyak-gyára ::::
Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. szám.

A bőr, a haj, a szépség!

Minden, a mi ápolásban nem részesül, idővel tönkremegy. Az arc- és kéz-bőr, a haj és egyáltalában a szépség csak gondos ápolás mellett lehet állandó. A ki nem akar időelőtt megvédeni, szívesen meg az alábbi közleményeket:

MIRTUS-KRÉM arc- és kéz-finomító, teljesen ártalmatlan, a bőrnek finomságot és bársony-puhasságot ad, frissít, üdít és már rövid használat után elűntet minden bőrtisztítóságot, mint szepőt, hárszót (Mitscher), ráncokat, májfoltot, pattanást, ajkrepedést, pürést, bőrhámot, sörmet, fagyást, bőrkieserpedést, himlőhelyeket stb. és megakadályozza az arc-bőr levegyesedését. — Nagy tégely ára 2 K., fél tégely 1 K.

MIRTUS-SZAPPAN teljesen ártalmatlan, a legmegbízhatóbb bőrápoló szer, mely bársony-szerű puhasságot, üde színt ad a bőrnek. — Rendkívül tartós, takarékos a használatban és igen kellemes illat. — Darabja 50 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér.

MIRTUS-KRÉM-PUDER a kéz- és arc-bőr legbiztosabb és legkellemesebb védőszere, mely az izandást is megakadályozza. — Fehér, rózsa- és szilva-színben kapható. — Ára dobozonként 1—2 korona.

ÖRKÉNY-féle HAJZSERV már 2—3 nap múlva megpárodást, erősíti, frissíti a fej-bőr és hajgyökereket, elősegíti a haj növekedését, sűrűsödését. — Ára 1 korona 60 fillér.

ÖRKÉNY-féle ARÁBIAI HAJFESTŐK fekete, barna, szőke vagy arany-szőke — 3 korona.

Az összes rendelések csak a készítőhöz intézendők és pedig így ezimelve:

APOSTOL GYÓGYSZERTÁR
Budapest, VII., József-körút 64. Depot 106.

A legjobb kozmetikai szerekről, kiváló gyógyszerkészítményekről és valódi finom teakról szóló részletes ismereteket ki-ántra mindenki ingyen és bérmentve kapja.

Rozsnyay Mátyas chininezukorkája itálen chininből.

Többszörösen kitüntetve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, a kik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piron csomagolópapíron Rozsnyay Mátyas névalírása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátyas gyógyszeretára
Arad, Szabadság-tér.

HOMOK — ARANY

A legjobb és legolcsóbb építőanyag a homokból cementtel vagy mészzel készült falazóteglá, tetőcserép, járdá és padlólap stb. dr. Gaspary rendez. szerint előállítva. Dr. Gaspary kézi vagy erőhajtásra berendezett gépén vagy formán a legkülönbözőbb arakban. A 228. számú ismeretlel brosúra ingyen. Levélezés és nyomtatványok magyar nyelven. Leipziger Cementindustrie, Dr. Gaspary & Co. Markranstädt, Leipzig mellett (Németország).

46. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 14.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. A „Világkrónika”-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetéseket a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

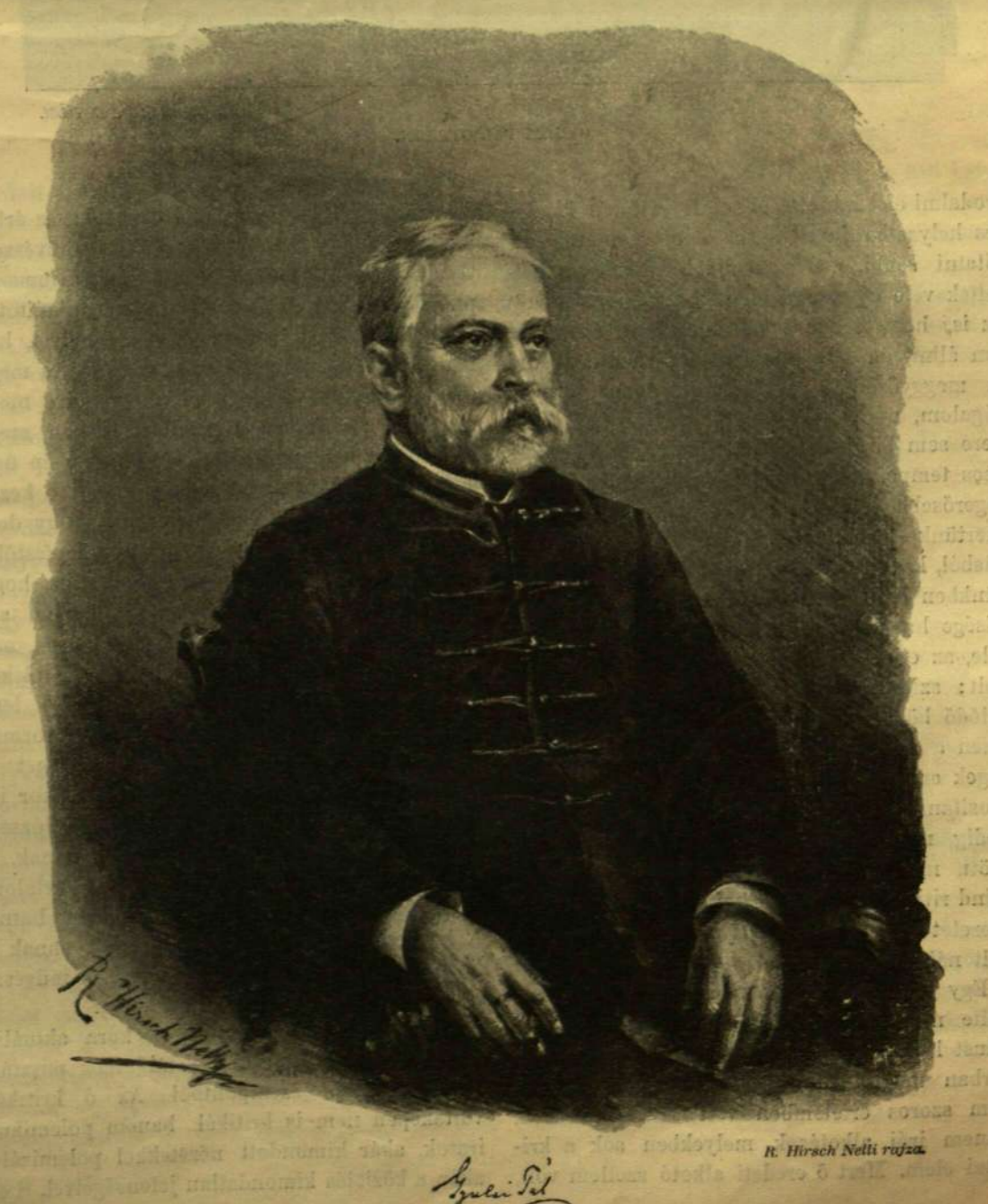
GYULAI PÁL
1826—1909.

A MINEK SZINTE a lehetőségét sem akartuk hinni: Gyulai Pál nincs többé szellemi életünk vezető embereinek sorában, szép ősz feje lehanyatlott, pattogó hangja örökre elhallgatott, éles tolla soha sem fog többé sem boncoló kritikát, sem borongó verset papírra vetni. Annnyira beletartozott irodalmunk képebe, hogy most ezt a képet alig bírjuk nélküle elképzelni.

Ő volt szemünkben újszólván symboluma irodalmunk egységének. Élete pályájával, mely Petőfőtől máig terjed, munkája eredményeivel, melyek Petőfi és Arany eredményeiből vetettek alapot irodalmunk mai fejlődésére, gondolkodása csodálatra méltó egységével, a mely ugyanaz volt ötven évvel ezelőtt és ma s ép ezért aktuális volt mindig. Innen az az érzésünk, mintha csak most, az ő halálával szakadtunk volna el korban a régi nagy nemzedéktől, mert a míg Gyulai élt, köztünk élőknek éreztük azt a nemzedéket is, a melyből ő származott. Az árvaság érzése fog el, elszakadt egy szál, a mely legerősebben, legérezhetőbben fűzött apáink emlékéhez. Mert ha Gyulai művei megmaradnak is, oda van személyes hatása, a mely érezhető volt újszólván mindig és mindenütt irodalmi dolgainkban. Akármí történt, akármiről folyt a vita, mindig az a kérdés lebegett az ajkain: mit szól hozzá Gyulai Pál? S ha valaki nem egyezett is véleményével, az is a legnagyobb fontosságot tulajdonított neki. Ezt a nimbuszt leviszi magával a sirba, s nincs, a ki örökölje utána. Ezért érezzük annyira azt a hézagot, mely halálával irodalmunkban támadt.

Keressük ennek a páratlanul álló tekintélynek okait? Nemcsak tehetsége kivételességében rejlenek, hanem helyzetében is, egyénisége természetében nemkülönbön. Való igaz, legnagyobb kritikai írónk és legkitünőbb prózaírónk volt. Irodalmunk értékei az ő megállapításai szerint mentek át az egész nemzet tudatába. S a mi még ritkább dolog: akármily fontosabb kérdésben akármily állást foglalt el, a következők mindig neki adtak igazat. Hogy csak a fődolgokat említsük, az ötvenes évek nagy Petőfi-vitájában az ő állás-

zat élezett ki. De mindez nem magyarázna meg teljesen nagy tekintélyét, mert nálunk a külső tekintély nem mindig szokott egy vonalon lenni az elért eredményekkel. Hozzá kell még venni azt a helyzetet, melyet elfoglalt. Arany János és Jókai mellett az ötvenes évek óta tagadhatatlanul ő volt a legnagyobb tehetség és főképp a legigazibb író, így Arany halála után mintegy az ő pozícióját is örökölte, mert Jókai óriási arányú produktója mellett nem ért rá tevőleges részt venni az

GYULAI PÁL OTTHON.

Glatz Oszkár rajza 1907. évből.

irodalmi élet irányításában. Ily módon kivételes helyzetbe jutott s ezt nem tudta tőle elvitatni senki, mert az újabb idők sem keltek vele egyértékű ellenlábast. Fontos volt az is, hogy lehetett vele ellentétes állásponton állni, de lehetetlen volt csak kételkedni is meggyőződése jóhiszeműségében. Még a rágalom, nyilvános életünk e közkeletű fegyvere sem bírta soha kikezdeni. Ő pedig harcos temperamentum volt, erős karakter — a legerősebbek egyike azok között, a kiket ismertünk — a mi óvatosságokból, félnék habozásból, kompromisszumokból összeszövődő életünkben lehetetlen volt ellenállni férfias egyénisége hatásának. S végül: sok volt az ellenfele, az ellensége is, de azért mindig népszerű volt; szívták és szerették, egy kicsit a zsörtölődő böles öreg szerepe volt neki kiosztva. Ezen a szereteten aztán megtörtött az ellenségek ereje, nem tudták nimbuszából elhomályosítani egyetlen fényugarat sem. Öregkorára pedig, mikor a régi sebek, melyeket éles tolla ütött, már behegedtek, kritikusi tisztét már mind ritkábban érvényesítette, igazán egyhangú szeretet vette körül, a milyen egyhangúra alig volt nálunk példa.

Egy dologban azonban alighanem tévesen ítélte meg őt kora: mikor első sorban a kritikust látta benne. Igaz, kritikus volt, de első sorban mégis író volt, legjellemzőbb művei nem szoros értelemben vett kritikai művek, hanem írói alkotások, melyekben sok a kritikai elem. Mert ő eredeti alkotó szellem volt,

a kritika pedig — legalább ha a szokásos értelemben fogjuk fel, — reproduktív művészet. Gyulai Pál nem az a legfontosabb, hogy elemezte pl. Vörösmarty költészetét s megállapította értékét, az irodalomban elfoglalt helyét, hanem hogy képet rajzolt róla, vagyis újra megalkotta alakját, a hogy pl. a regényíró megrajzolja az alakokat, a kiket az életben megfigyelt. Az író munkája és egyénisége ép úgy a művészi tárgyalás anyaga volt alkotó kezében, mint a regényíróban az élet. Úgy dolgozott, mint az igazi nagy arcképfestők: műveik szemléleténél nem az a fontos, hogy az arckép hasonlít-e vagy sem, hanem az, hogy műremek, a mely élni fog akkor is, mikor az ábrázolt egyén arcvonásainak emlékét is elmosta a feledés. Gyulai műveinek legfontosabbjai is élni fognak művészi formájuknál, szépségükénél, egy nagy egyéniséget — Gyulait — tükröző erejükénél fogva akkor is, mikor pl. Vörösmartyról vagy Katona József-ről való nézetek teljesen megváltoznak, a mikor tehát a bennük levő kritikai tartalom nem fog többé az igazság erejével hatni. A kritikai igazmondás mindig csak annak a kornak szól, a melyben kimondták, a művészi alkotás érvénye nincs korhoz kötve.

A mit pedig Gyulai a maga kora aktuális irodalmáról írt, az sem ítélendő meg pusztán elvont kritikai szempontból. Az ő kritikai voltaképpen nem is kritikák, hanem polemikus iratok, akár kimondott nézetekkel polemizált, akár a közlés kimondatlan jelenségeivel. S ez

a polemikus jellem magyarázza meg, ha ma — a vita elhülte után — néha egyoldalúságokat látunk nézeteiben. Ő mindig valami általános érdekért küzdött, legfőképpen irodalmunknak azon a szellemi színvonalon megtartásáért, melyre nagyjainkkal feljutott s ha olyan jelenséget látott, a mely — ha különben értékes volt is — ezt veszélyeztette, kiméltlenül támadott ellene. Nálánál szebben, jobban és melegebben senki sem tudott szólni Jókai műveinek szépségeiről, de mivel Jókainak a jellemrajz és kompozíció — szóval az irodalmi munka intellektuális elemei — dolgában való fogyatkozásai s a gyors és tömeges termelésből folyó felületesség annál veszedelmesebb példát nyújtottak, mennél nagyobb volt Jókai tehetsége és hatása: azért vetette a hangsúlyt hibáira, hogy ellensúlyozza őket. Szembeszállt az egész magyar közvéleménnyel, makacsul küzdött, de az ellensúlyozás sikerült; a mi Jókaiiban nagy és művészi, az él és hat ma is, hibáinak alig érezzük hatását. S ugyanígy volt kisebb kérdésekben is: mindig inkább irodalmi publicisztikát üzött, mint szoros értelemben vett kritikát s ép ezért, még a miben nem volt is igaza, abban is értékes volt, a mit mondott, mert egy magasabb irodalmi czél érdekében mondta.

Annyira hangsúlyozták mindig Gyulai Pál kritikus voltát, hogy nem jutott elég szó Gyulai Pálnak, a költőnek. Ez pedig igazságtalanság, mert ő költőnek is az első egyike volt, Arany János mellett a kortársak között a legnagyobb tehetség. Finom, nemes, művészelkű lírikus, a gyöngéd érzések, férfias eljágyulások költője, a kinek költészete nagyobb hatást tett a közönségre, mint a mekkorát a kritika kimutat. Kortársai közül Aranyon kívül senkinek sem ment annyira át a magyar közönség köztudatába annyi verse, mint ő neki s ha az irodalom többnyire csak mint kritikust emlegette, akkor az irodalom igazságtalan volt iránta. Lírája bizonyos tekintetben színvonal-emelkedést jelent még Petőfivel szemben is, mert Petőfi az egyszerű, naiv lélek érzését fejezi ki művészi formában, Gyulai lírája kevesebb genialitással bár, a tanulmányon, magasabbrendű életmódon differenciálódott művelt ember érzésvilágát tükrözi. Egyben pedig: a gyermekversben úttörő volt, ma sem ér nyomába senki; sajnáljuk is, hogy a fejlődés nem az ő nyomán haladt tovább s várjuk azt a költőt, a ki az ő fonalt veszi fel.

Olyan nehéz Gyulairól múlt időben beszélni! Annyira hozzátartozott valamennyiünk életéhez, a kik az irodalomban élünk, akár fűzött hozzá személyes kapocs, akár nem, hogy idő kell, a míg hiányát megszokjuk s meg tudjuk mérni azt az űrt, a mely utána maradt. Ha tehetetlen öreg volt is egy idő óta, ha nyilvánosan nem hallottuk is rég ideje szavát, mégis megmaradt az a tudat, hogy Gyulai él, figyelni fejlődő életünket, látja munkánkat. Ez a tudat pedig hatással volt akárhányunkra s így Gyulai utolsó órájainak eleven ereje volt az irodalomnak. S most hozzá kell szokni, hogy ő nincs többé, csak az maradt meg belőle, a mit írásba foglalt, — a mi élő egyéniségében ható tényező, szellemi érték volt, azt örökre elvesztettük. S hogy a halála miatti gyász nem járul fel túlságosan hangosan, az csak azért van, mert van egy nagy vigasztalásunk: Gyulai egész életét élte, nagy feladatait megoldotta, szelleme legbecesebb kincseit odaadta munkáiban nemzetének s mint a ki helyesen és jól elvégezte dolgát, megé az örök pihenőre.

Schöfflin Aladár.

ÉNEK SOBRIRÓL.

Lápfőnél lassan folyik a Lába;
Sobri dalol s kengyelbe' már a lába,
De a rigó belerikkant dalába:
Sobri pajtás, sohse jutsz te Zalába.

«Hej Milfai, hej Pap András, hej Mogor!
Mindenfelől fegyvert rajzik a bokor;
Soha, soha ennyi pandúrt, katonát,
Még ma rajtunk hollók esapnak lakomat.»

Körökörül egész nádas lánggal ég,
Fegyver csattog, golyó pattog mint a jég,
Sobri Jóska czipra szűrét lehányja,
Melege van, ha golyó hull, nem bánja.

De a golyó egyre fűtül élesen,
Sok jó betyár végigterül véresen;
Égő nád közt a ki futhat, menekül,
Sobri Jóska maga áll csak egyedül.

Nagy szomorún föltekint az egekre:
«Kedves rózsám, el kell válnunk örökre,
Nem öllek több szép piros hajlon;
Az Úr Isten oltalmazzon, angyalom!»

Forogtam én száz halálba', veszőlybe',
De nem jutok a vármegye kezébe.
S fogja fényes rézveretű pisztolyát:
«Isten hozzád szabad élet, szép világ!»

Sobri pihen öreg fűzfa tövébe',
Öreg fűzfa ága borul fölébe';
Szép menyecske szíve szakad miatta,
S minden este fűlemle siraftja.

Vargha Gyula.

ESTELI ÉNEKEK

I.

A mély és keskeny utcásor fölött
Az ég egy kék szalag.
A távol rangó pársz messzeség
Húz rá csak fátylakat.

S a kék szalag ragyogva szélesül
Az égnak hajlatán
És messze, messze szép csokorba fut
Egy szőke lány haján.

II.

Az út szeretnék lenni, melyen jársz,
A lány selyem, mely testedhez tapad,
S a szó, a melyet hogyha megtalálsz,
Halkan csókolja meg az ajksadat
S úgy száll felém.

A könny szeretnék lenni, mely szemed
Szögletjén mint egy nagy gyémánt ragyog,
S a mely után, mikor már leperog
Csupán egy fáradt kézműdolgot
Küldesz felém.

Majthényi György.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Bibók arca ragyogott az örömtől.
— Az a jó, meg a dió, — mondá trefásan,
a Klebe apó kezét szorongatva.

Mondani sem kell, türelmetlenül várta az estét. Oly hosszúk voltak az órák, mint még sohasem. Hogy az időt eltárisznázza, nyakába vette a határt, órákig ögyelgett az erdőben, terveket kovácsolta, csak mikor besötétedett, tért haza. A koresma most is tele volt löcsei kirándulókkal, a háziak el voltak foglalva, még a kis pesztonka is söröket hordott. Különben ez egyszer Bibóknak se kellett vacsora, annyira felizgatta a gondolat, hogy holnap már háromszáz aranya lesz. Felment a szobájába, leheve-

Balogh Rudolf fényképe 1903-ból.

GYULAI PÁL A MAGYAR TUD. AKADÉMIA TANÁCSKAMÉJÁBAN.

redett a lóczára, mely két bőrpárnával ellátva egészíté ki az akkori vendégszobák legszükségesebb bútortatát, pipára gyújtott és a füstmacskák gomolygása mellett ábrándozott, — ámbátor a sötétben való pipázás nem élvezet szakértők szerint, a kik ilyen meggondolatlan véleménynyel látványt hiteik el a dohányszást.

Hogy meddig ábrándozott így az öreg kalandor, maga se tudta. Egyszer csak arra neszelt fel, hogy a szomszéd szoba ajtajában kulcs csikordul s valaki belép. Azontul ott is marad, súlyos léptekkel méri a szobát fel és le, melyek egy kis nyugtalanság fogta el. Ki lehet ott és miért van ott? Lábujjhegyen kellett jönnie a lépcsőkön, hogy csak a kulcs zöréjét vette észre az ajtózárbán. S ha lábujjhegyen jött, az arra mutat, hogy óvatosságra van szüksége. Gyanús az eset egy kicsit. Hátha bíró uram forral valami ármányt? Megtölti a szomszéd szobát hajduval, darabonttal s mikor az okmány átvétele következnék, azok egy adott jelre berontanak, leteperik, elveszik erőszakal. Még csak nem is kereshetne orvoslást sehol.

Az ember, ha sok ideje van, sok mindenfélét gondol, kivált ha egy kis fantáziával gyúrja a történeteket. Az idő már későn lehetett, a vendégek lassankint szétszéledtek. Bibók lepillantott az ablakon, épen az utolsó asztal vonult el, csak Kárász uram ült még

künn egy félreeső asztalkánál és az esti bevétel, a «pro libertate» kongókat számlálgatta tizével s hányta be egy arra a czélra kihozott puttonyba.

Künn csöndes éj volt, a nyári fehér éjszakák egyike, melyek olyan rövid ideig tartanak, hogy nem érdemesek sok fekete festékre. Bibók hallgatózott. Csak a békák brekegtek a közeli kenderáztatókban. Pedig most már jöhetne a bíró. Hova-tovább mind idegesebb lett. Az ajtóhoz ment, hogy egy picinyt nyitva hagyja. A nyíláson át meghallja a bíró lépteit s jókor kinyitja majd előtte az ajtót, hogy a különben meredek garádicsos lásson és hozzá nyisson be, ne ahhoz a mávalakihez a szomszéd szobában, ha turpisság híján van a dolog, — a mint hogy legalább egyelőre úgy kell venni.

Az ajtót kinyitotta egy csöppet, de mert az ablak is nyitva volt, a támadó léghuzam becsapta a zsalutáblát és eloltotta a fagygyertyát, mely az asztalon nyújtogatta piros nyelvét.

Épen meg akart fordulni nagy bosszúsán, mert a gyertya újbóli meggyújtása a körülményesebb feladatok közé tartozott, mikor egyszerre nőruha suhogás hallatszott a lépcsők alján (talán a kis pesztonka jön fel), majd egy halk rozsdás hang törté meg a csendet:

— Csak lassan kisasszonykám; fogózzék a karfákba és vigyázzon, hova rakja a talpacskáját!

(Hm, mégsem a kis pesztonka.)

Ferencz József király és Eugénia francia császárné teveháton Ismailliánál. (A háttérben a fehér lovon Lesseps Ferdinánd).

Bibóknak olyan látása volt, hogy a bagoly is megirigyelhette volna (egy félesztendeig ült sötét börtönben Szmirnában, azzal szerezte), a mintegy újjnyi nyiláshoz tapasztotta az arczát, úgy, hogy az egyik szemével lelátasson.

De most mégse hitt a saját szemének. Hátha csak álmodt lát. A tegnapi nyulánk szépség tipegett fel a garádicsokon. Az, a kit Otrókócsy Rozáliának mondott az a bizonyos feleségő löcei öreg úr. Ó az, semmi kétség, megismerné millió közül. Oh, oh! Tehát így vagyunk, kisasszonyka! Itt légyotzunk a kerti vendéglőben. Ilyen fiatalon. Ilyen mennyei arczzal. Oh, asszonyok, asszonyok. Beh derék gyerek vagy Bibók Zsiga, hogy sohase hittél nekik és megcsaltad őket, ha lehetett. Csak lépegess, lépegess (haj, milyen apró lába van), vár már rád a Seladon. (Az ördög vigye el, szeretnék a bőrben lenni.) Úgy száguldoz már a szobában, mint egy éhes orosz; pukkadjon meg a nevenapján.

Még egy pillantás lefelé s látható lett, hogy egy fogfájós öreg mesteremberféle kinézésű, apró, zömök alak kíséri föl a leányt. Hogy a fogorvosok ne törjék a fejüket a Bibók látóképességén, megjegyezzük, hogy ez a fogfájás lehetett fülfájás is, mert mindössze a kendővel felkötött fej vezet erre a föltevésre. «Utálatos kerítő! — dünnyögte Bibók, — hogy volt lelke ide vezetni ezt a leányt.» Még Bibókban is fölforrt a vér erre a czudarságra, s azzal a keserű sóhajjal, hogy milyen romlott a világ, óvatosan, nesztelenül hátrahúzódott s a gyertya meggyújtásához látott, — most már sokka! nyugodtabban. Mert mégis csak jobb, hogy a világ romlott meg, mintsem az ő kis üzletét érte volna hasonló végzet.

Az előre elkészített apró szalmacsóvákba dugott tüzes taptlót ringatni kellett, sok vesződség volt azzal. Mire a gyertyagyújtással elkészült, már akkorra megint lépteket hallott a lépcsőkön. Az ajtóhoz szaladt, kissé jobban kitérte azt, hogy a gyertyafény kalauzolja az érkezőt.

Magas, drabális, kövér alak jött fel, ropogtak, recsegték alatta a rozoga deszkalépcsők. Ez lesz a bíró, — gondolta Bibók, és kilépett az ajtó elé.

Szuszogott, mikor fölért. Megemelté a kalapját könnyedén.

— Stranzky urat keresem.

Ferencz József király és Eugénia császárné yachtja a csatornából a Vörös-tengerre érkezik.

A SZUEZI CSATORNA JUBILEUMÁHOZ. (MEGNYITOTTÁK 1869 NOVEMBER 17-ÉN.) — Egykorú metszetek után.

gyezte, figyelmessé lévén a hangokra és lépésekre, melyek a szomszéd szobából átverődtek a falon.

— Miféle helyiség van odaát?

— Tudtommal szintén egy ilyen kiadó szoba, mint ez, — felelte Bibók.

— Most úgy nézem, valaki van odaát.

— Egy kis szerelmi találka, — mosolygott Bibók.

A bíró összevonta szemöldőjeit.

— De hiszen az nincs megengedve Kárásznak.

— Nem is Kárász a szereplő a találkánál.

— Hát kicsoda?

— Csak a fejérszemélyt láttam, mikor fölment.

— Ez mégis botrány! — pattogott a bíró. — Túrhetetlen.

— Juventus ventus, — csillapítá Bibók, egyszerűsre jelezni akarván, hogy deákul tud. — Szemet kell húyni az ilyesmire.

— De iszen tudnám csak a nevét.

— Mit ad bíró uram, ha megmondom? — tréfálkozott Bibók.

— Nagyon lekötelezne, barátom uram.

— Ha megigéri, hogy nem bünteti meg, mert gyönyörű, sajnálnám.

— Puff neki! Hiszen mi egyébért kérdezném, mint hogy keményen megbüntessem?

Bibók vállat vont.

— Akkor hát megtartom a titkomat.

Most aztán áttértek az ügyre, a mely nemzetes bíró uramat ide hozta. Mindenekelőtt az okmányt kívánta látni. Miután figyelmesen átnézte, csalódottan mondá, hogy nem sokat ér, hanem minthogy mégis lehetne vele próbálkozni, megajánl érte kétszázötven aranyat, de ezt is csak azért, mert nem kívánja, hogy Bibók ide hiába fáradt légyen.

— Inkább megeszem, — jelenté ki Bibók kerekén.

— Adj Isten, — kedves egészségére, gúnyolódék a bíró.

— No, no, hiszen arra nem kerül sor — taktikázott Bibók is. — Sőt ha nemzetes bíró uram visszakapál ötven arannyal, hát én is visszakapálók ötvennel. Nem adom másképp most már, csak háromezötven aranyért.

Ez a felelet zavarba hozta Gosznovitzert. Nem látszott neki természetesen a Klebe értesítése után, hogy pénzavarban van. Ezzel az emberrel történt valami.

— Nagy eső eshetett itt az éjjel. — jegyzé meg gúnyosan, — hogy úgy megnőtt a portékája.

— Itt vagyok a közelben, miért nem ajánlhatnám fel az okmány megvételét esetleg Görgey Pálnak.

Ez az újonnan megnyitott perspektiva gondolkozóba ejtette Gosznovitzert, szemlátomást enyhülni kezdett.

— No üsse kő, nem bánom, ha már egyszer úgy mondta Klebe, legyen hát háromezötven arany. Térjünk vissza oda, a hol már voltunk.

Egy kissé hamar engedett; Bibók nem az az ember volt, a ki a megtört dióhéjban bent hagyja a diógerzedet.

— Igen sajnálom, nemzetes bíró uram, de én babonás ember vagyok és még világeletemben nem mentem vissza oda, a hol már egyszer voltam.

Milyen igazat mondott a kujon. Ezt csak

télyük, vagyis összebarátkoztak. A bíró kétszer is fölvette a köpenyegét s az ajtó felé indult s ilyenkor tiz-tiz arannyal töltötte meg az ajánlatát, végre aztán Bibók is elgondolta, hogy ez már ugyanis a kis pesztonka pénze volna, hát így szól:

— Adjon még öt aranyat és punktum.

— Top, — mondá a bíró és a Bibók markába csapott. — Tehát háromezötvenöt.

Majd átvette az okmányt, gondosan betette a börtörtárába. «No, csak hogy már idekerültem», — dünnyögte nagy lélekzetet véve s talán nem is épen a papirosra gondolt.

— Kegyelmed pedig várjon egy kicsit, leszaladok a pénzért.

Bibók megütközve tekintett rá.

— Hát hol van? — kérde lelhűve.

— Odalent hagytam a hajdunál, a ki a kerti kijártnál vár.

— Nézzon csak oda! — suttozta.

Már elkésett ugyan, de még látta egy nő alakját eltűnni az épület balszögleténél. Ellebbent, szinte szétesett, mint egy ködből szőtt alakzat. De mégis igazi nő volt; a ruhasuhogást hallani lehetett s az apró eszerjék, melyeket szoknyája horzsol, összeizzentek utána. Árnyéka odarajzolódott a tyúkól falára, fedelére, majd lecsúszva a pázsitra, ott húzódtott szétterpeszkedve óriásnyira.

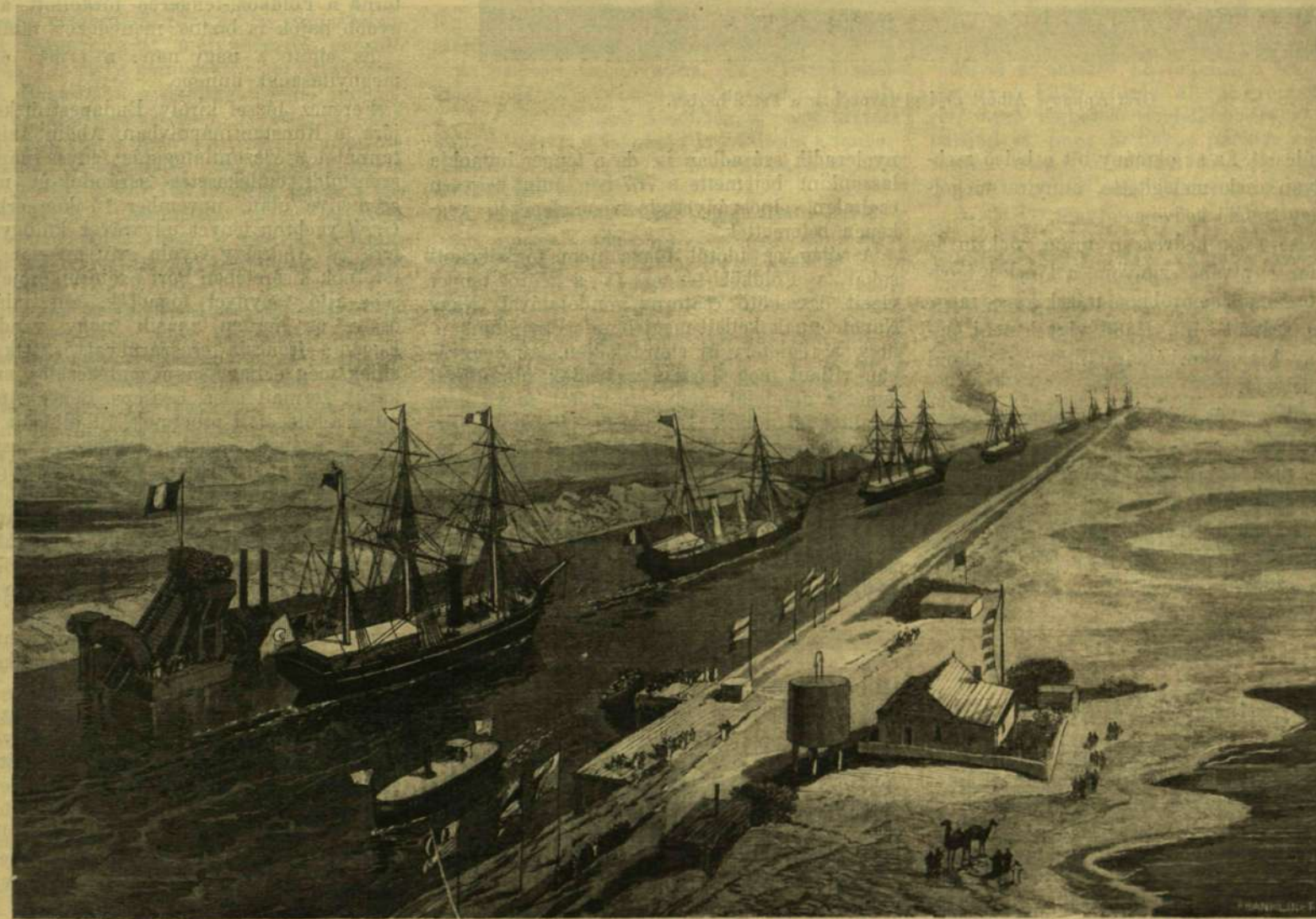
— Ez az? — kérde élénken Gosznovitzert.

— Ez.

— Hát a kalafaktor?

— Ott ment, — mondá Bibók, — közvetlen a fal mellett, nem lehetett jól látni. Különben még most is kivehető a távolodó lépések. Pszt!

Megálltak az emeleti tornácson, ha ugyan tornácznak lehetett nevezni. Inkább állvány

Egykorú metszet után.

A SZUEZI CSATORNA JUBILEUMÁHOZ. (MEGNYITOTTÁK 1869 NOVEMBER 17-ÉN.) — A HAJÓK ELŐSZÖR VONÚLNAK ÁT A CSATORNÁN.

ugyan nem cselekedte meg soha, de nem is lett volna tanácsos.

— Vagy is úgy érte, hogy nem adja háromezötvenöt?

— Úgy.

Gosznovitzert nagyon bántotta ez a kis felülés a megtakarítási szándékkal s híres rábeszélőtehetségét, meleg hangját vette elő.

— Uram, Stranzky úr vagy Bibók úr, kedves barátom uram, testvéreceském! (Fölkelt s bizalmasan tette rá a kezét a vállára.) Gondolja meg kérem a dolgot. Háromezötvenöt ezer arany garasért adta zálogba a XVI. szépségi várost. Számítsa ki, hány utca esnék ebből kegyelmedre háromezötvenöt aranyért...

Nagy huzavona indult meg, valóságos párbaj a két alkudozó közt, mindenik a másik gyengéjét igyekezett megapintani. Az ilyen taktikázás közben sebek is estek. Elneveztek egymást smucziánnak, nadályinak, éhenkórásznak, miközben lekopott egymás előtt a tekin-

— Oho, az nem járja. Csak vissza az írással!

— De hisz itt hagyom a köpönyegemet.

— Mit érek én a kegyelmed köpönyegével?

— Annyira becsüli Lőcse város biráját?

— Mit tudom én, hogy Lőcse birája-e? Azt mindenki mondhatja. De ha az is, annyira becsülöm, mint Lőcse birája engem, ki nem merte felhozni a pénzt, mert azt hitte, rabló barlangjába lép be.

— Van egy kis igazsa, — ismerte be a bíró, s kigombolkozni kezdett, hogy az írást visszajadja.

— No, hát csak hagyja kegyelmed, én úr vagyok és a huszadik nagyapam se volt burger. Sőt, hogy megkiméljem a lépcsőzéstől, lemegyek kegyelmeddel a pénzért.

Gosznovitzert a fejével bölintett, hogy jó lesz, mire Bibók kinyitotta az ajtót és elől bocsátotta vendégét. Az óvatosan a lába elé nézegetett künn, hogy hova lép az ismeretlen deszkáton és egyébre nem vetett figyelmet, mikor Bibók oldalbadöfte.

volt az, minden karfa nélkül s épen csak az ajtó felett nyúlt ki, úgy itt, mint a másik szobajánál. E két állványhoz volt megtámasztva a külön vezető garádics.

Hallgatóztak egy picinyt. Távolodóban elmosódva csakugyan több fajta lépést vélték megkülönböztetni, könnyebbet, nehezebbeket, de az már oly messze volt, hogy talán csak sejtetem, — hisz az ilyenhez is sok minden járul hozzá; egy átszaladó macska, ugrándozó varangos béka, falhoz vágódó denevér. Néha meg-megpendült valami a léptek irányában, mintha sarkantyú volna, vagy kard csörrenne az úti kavicsokhoz, esetleg a lábszárakhoz ütődve, (Gubó legyek, — gondolta Bibók, — ha ez nem a tegnapi katonatiszt.)

— A madarak kirepültek, — mondá azután hangosan, — gyerünk nemzetes bíró uram.

— Igazán tudja a nőt?

— Persze s mondhatom, sokat adnának érte a város vén asszonyai, ha ők is tudnák.

A bíró jól érezte magát, hogy a kellemetlen

Gróf Apponyi Albert nevével távozóban a Petőfi házból.

ügyön tülesett. Az az okmány ott a belső zsebben ugyan csak melegítette, annyira megoldadt, hogy tréfálól kedve szottyant.

— Nézze csak kedves jó uram, nekem is van otthon egy vénasszonyom, a kinek a mostani éji barangolásomról nem leszek képes megnyugtató számot adni. Hadd vigyek neki legalább egy kis czukorkát, intelligitur : valami parázs pletykát.

— Jó, de szavát adja, hogy a bíró nem vesz róla tudomást.

— No, nem bánom hát. Nem veszem büntető cselekménynek.

Bibók a Gosznovitzer füléhez hajlott.

— Egy nevelőbeli leány volt, egy kisasszony.

— Hallatlan! — csóválta fejét a bíró.

— Otrókócsy Rozália nevű.

(Folytatása következik.)

A SZUEZI CSATORNA JUBILEUMA.

November 17-ikén fordul negyvenedszer az a történelmi jelentőségű nap, midőn világörökségül ünnepélyességgel megnyitották Lesseps művét, a szuezi csatornát. Iszmil pasának, Egyiptom alkirályának adatott meg a szerencse, hogy az ő kormányzása alatt készüljön el a nagy mű, évezredek törekvéseinek megkoronázása, s hogy ő át adhassa a világnak oly ünnepi fény közepette, mely méltó hozzá, a Fáraók hatalomban nagyon meggyöngyült, de pompakedvelő utódához.

A megnyitás ünnepét különösen emlékeztetéssel tette az, hogy a minden nemzetbeli kisérlet élén tanuja és részese volt Ferencz József király, akkor már Magyarország megkoronázott királya és Eugénia francia császárné. A mi királyunkat Iszmil pasának meghívásán kívül főképen az bírta rá, hogy jelenlétével fényt adjon az ünnepnek, hogy át volt hatva az új csatornának Magyarország és Ausztria kereskedelmére való fontosságától; de rábirta egy érzelmi momentum is: régi vágya volt, hogy elzarándokolhasson a Szentföldre s ez a vágy most, az egyiptomi utazással kapcsolatban, könnyen beteljesedhetett.

A szuezi csatorna fontosságát bizony Iszmil pasa és a nagy Lesseps előtt már az évek ezrei előtt átérték. És a szuezi csatorna voltaképpen nemcsak eszméjében, hanem a maga valóságában is megvolt harmadfélszer évvel ezelőtt, II. Nékó, a nagy fáraó terve szerint és akaratából. Megnyitott hatszáz évvel Krisztus születése előtt s megvolt még Krisztus születésekor is, mert az actiumi csata idején Kleopátra királyné néhány hajója még átjutott rajta a Vörös-tengerbe. Helyreállítását foglalkoztatta az elméket még az idősámításunk szerint való

nyolczadik században is, de a tenger homokja lassankint betemette s 767-ben, mint teljesen céltalan, elposványosodó vízmedenczét, végképen betemették.

A világ ez időtől fogva nem foglalkozott sokat a Földközi-tenger és a Vörös-tenger vizeit összekötő csatorna gondolatával. Nagy Napoleonnak kellett megjelenie Egyiptomban, hogy a régi terv új életre keljen. Az ő agyában villant meg, hosszú századok elmultával ismét a gondolat, mely ez időtől fogva nem is aludt el többé. Bonaparte tábornok megbizta tudását, hogy keressék meg Nékó király régi csatornájának nyomait, melyeket egy ezredév óta végképen eltemetett a sivatag sárga homokja. Napoleon rendelte el, azt is, hogy a szakemberek készítsenek mérnöki felvételeket az Isthmusról s dolgozzák ki az építendő csatorna tervét. Sajnos, e mérnökök felvétele hibás volt. Ők azt hitték s azt is jelentették Napoleonnak, hogy a Vörös-tenger vizének színe sokkal magasabban fekszik a Földközi-tenger vízszínénél, s ennek következtében a csatornát Szeznél megcsinálni nem lehet.

De a gondolat, melyet egyszer már felvetettek, nem hagyott nyugtot az elméknél. Mindamellett csak 1846-ban keletkezett egy újabb társaság, mely Napoleon mérnökeinél pontosabb és tökéletesebb felvételeket végzett az Isthmuson (közöttük volt a nagy Stephenson Róbert is, a gőzkocsi feltalálójának fia) s be-

bizonyította, hogy a két tenger felszíne majdnem egyenlő magasságban áll, tehát a csatornát Szeznél meg lehet építeni. És nyolcz év elmultával, 1854-ben, e lehetőségnek genialis megvalósítója akadt. Megjelent tervével a nagy Lesseps s roppant munkát mozgósító tervével, agitáló és szervező talentumával megszerezte előbb az építő-engedélyt Mohamed Szaid egyiptomi alkirálytól, aztán megalakította a Szezi-csatorna-Társaságot, melynek alaptőkéjére magában Franciaországban kétszázmillió frank gyűlt össze bámulatot keltő gyorsasággal. És 1859 április 25-ikén megtörtént az első kapavágás a csatornaépítés munkájához. Angolország sokáig akadályozta még ezután is a terv kivitelét, a munka abban is maradt 1866 márczius 19-éig, a mikor egy fermán végképen megengedte a munka folytatását.

És a szuezi csatorna negyedfél évvel ezután, 1869 november 15-ikén elkészült, két nap mulva, november 17-ikén át is adhatták a világforgalomnak. A csatorna roppant változásokat varázsolt elő a sivatagon. Hol előbb pusztá, fővényes földrész terült el, városok keletkeztek s Port-Szaid öblében, a hol a csatorna a Földközi-tengerbe torkollott, a legnagyobb hajók is biztos menedéket találhattak.

És eljött a nagy nap: a szuezi csatorna megnyitásának ünnepe.

Ferencz József király, Budapestről kelve útjára, a Konstantinápolyban, Abdul Aziz szultánnal tett vizontlátogatás fényes napjai s a szentföldi emlékezetes zarándok-út megható eseménye után, november 15-ikén érkezett a Greif yachtton fényes udvarával, külügyminisztere és Andrássy Gyula gróf magyar miniszterelnök kíséretében Port-Szaid kikötőjébe. Mesebe illő fényfelvonást fogadták. Ott találkozott össze az ünnep másik nagy vendégével: Eugénia francia császárnéval is. Ők ketten élnek még e nagy nap emlékezetes szereplői közül. Iszmil pasa, Lesseps, Beust, Andrássy, mind a föld alatt pihennek. Elköltözött Abd-el-Kader, a sivatag egykor rettegett törzsfőnöke is, a ki szintén megjelent, hogy tisztelő látogatást tegyen királyunk előtt. Hőfőher buruzsban, fehér főveggel és sárga szandálban járult a hatalmas király elé a puszták bátor fia, kinek hősiességéről regék és dalok szálltak a Kelet gyermekei közt. Minden kíséret nélkül jött és nyugodt méltóságával magára vonta mindenkiné szemét. Mélabús, halovány arcát, hatvankét éve ellenére, még fekete szakáll vette körül.

Királyunk és Eugénia császárné, az ünnep keleti pompájához illően, teveháton vonultak fényes kíséretükkel a csatorna megnyitásához. Aztán hajóra szálltak és Ferencz József király méltó tisztelettel fogadta a Greif yachtton Lesseps Ferdinándot, a nagy mű megalkotóját, utóbb kitüntetve a Lipót-rend nagykeresztjével is. A hajók ünnepies menetben vonultak

A Sass-leányok, kiknek házánál Petőfi gyakran vendégeskedett. (Ozv. Halasy Károlyné szül. Sass Zsófia (86 éves) és özv. Török Józsefné szül. Sass Erzsébet (84 éves).)

A PETŐFI-HÁZ MEGNYITÁSÁRÓL. — Balogh Rudolf felvétele.

A GYERMEKEMENHELY A TENGER FELŐL.

A GYERMEKEMENHELY KERTJE.

át a nagy csatornán. Útasik a varázsütsékre felépült városok közt még messzire elterülő mocsarakat és sárga homokrétegeket láttak mindenfelé. Néha-néha a flamingók ezrei rebentek fel a nagy kiöntésekkel, rózsaszínű felhő gyanánt rajzolódva bele a tiszta levegőbe.

Szezből, a megnyitó út végpontjáról, a király útrakelt Kairó felé, meglátogatta a Nilus zsilipeit s a piramisokat, néma tanuit a letűnt évezredeknek. Meg is mászta a legnagyobb egyikét; Cheopsz piramisát. Brugsch bey, a híres egyiptológus kísérte útján s a gúla fokainak megmászásában az arabok kiválasztott csoportja volt segítségére. Mikor megmászta a gúla magasságának első harmad-részét, azt ajánlották a királynak, hogy érje be a fáradsággal és forduljon vissza. De ő tréfásan felelte: «Ugyan mit szólna hozzá Európa?» — s kitünő és gyakorlott hegymászó léte, 17 perc alatt fölért a gúla tetejére.

November 15-ikén fordult vissza keleti útjáról Ferencz József király s Alexandriában elbucszva az egyiptomi alkirálytól, másnap hajóra szállt s december 3-ikán kikötött Triesztben. Ott fogadta Erzsébet királyné, kitől épen egy hónappal azelőtt szakadt el, s ki Gödöllőről jövet, Rómába készült.

Negyven év múlt el azóta s a szuezi csatorna negyven év óta szolgálja a világforgalmat azzal a jelentőséggel, melynek nagyságát Ferencz József király már elkészültének idején felismerte és méltányolta.

A «LÁSZLÓ» GYERMEKEMENHELY.

A Karszt végtelen sívár köhalmaza között, azon a részen, a hol a Dubracsina patak kevéssé vizével a tengerbe szakad, az öblözet szé-

lén ódonfalú kastélyt találunk, mely templomszerű építménnyel egybeforrott.

A helység Czirkvenicza. Ez «Templomfalva»-t jelent. Régebben a község feljebb volt, a hegyoldalán. Csak későbbben, a nagy tűzvész után költözött a lakosság közvetlenül a tengerpartra, a hol azon időben a kastély lakói szerzetesek voltak.

A kastély 1395—1415 táján épült. Valószínűleg olaszok építették. Azonban annyi változás történt az épületen a későbbi idők folyamán, hogy egységes stílusról nem szólhatunk.

A kastélyt a magyarbarát Frangepán Márton nagyhírű horvát herceg építette. Későbbben a Pálosok kezére került. Ezek, a mikor József császár a szerzeteket megszüntette, elhagyták a kolostort. Utóbb a magyar főhercegi család birtokába jutott. 1897-ben boldog emlékü József főherceg, a szinmagyar, fenséges nevével Klotild főhercegnőasszonnyal a vadászaton szerencsétlenül járt László főherceg emlékére, szegény, beteg gyermekek számára üdülőhelyt ajánlotta fel.

Így lett a régi düledező várból a humanitás hajléka.

Az épület kellő javítás után, boltíves termeivel a régi lovagvárak emlékeit kelti a szemlélőben. Páratlan tisztasága és czélszerű berendezése azonban a legmodernebb egészségügyi követelményeknek is megfelel.

Találunk szellős, nagy hálótermeket. Egyszerű, de gyakorlati szempontból jól felszerelt játékszobákat. A nagy ebédlő mesés tisztasága, melyet az intézet konyhájában is meglelünk, meggyőz bennünket arról, hogy az intézet vezetősége egész személyzetével tudja, hogy a tisztaság egészséges.

Azonban a belső helyiségekre csak akkor

kerül a sor, ha a rossz idő miatt ide kell menekülni az apró gyermekcseregnek.

Mivel az intézet közvetlenül a tenger partján van, külön fürdő áll a gyógyulást kereső apró emberek rendelkezésére. A tenger partján jó, puha homokos játéktér van, a hol fürdés után sütkérezni szoktak, egyébként pedig reggeltől estig játszanak a gyermekek.

A kastély mögött terül el a kert. Itt találjuk a nyári ebédlőt. Szellős, tágas, oszlopos pavillon. Egyik fele a kőfalra támaszkodik, melyet meszeszertien szépen befutott a zöldrepekény, rozmaring és a futó rózsák. A tengerparti piros, felelő bimbó között egy-egy hússoslevelű haragoszöld kaktusz, vagy páma terpeszkedik. Ilyen keretben a jóképű, mindig jó étvágyú gyermekcsereget együtt látni: elragadó kép.

A kert tágas utjai szelén virág, melyet a gyermekek ápolnak, így fejlesztvén esztétikai érzéküket és így óhajtják megkedveltetni a virágot. Az a zabolálatlan fiú, a ki nézi, figyel a virágfakadást, öntözgeti, ápolgatja, az a fiú már nem fog többé virágot tépni.

A kert gyepes térségei pedig tágas játékterek, a lomb és fenyőfák apró árnyas berkei kellemes pihenő helyei a fáradt játékosoknak.

A gyermekek, fiúk, leányok 5—15 év közöttiek. Van közöttük vérszegény, sápkóros, ideges, gyöngye gyermek elég. Inficiál, vagy nyitott sebbel bíró gyermek nem vehető fel. Legtöbbje a fővárosból való. A rövid idő alatt barnára lesült apróságok közül ugyan a laikus szemlélő meg nem állapíthatná, hogy nem egészséges gyermekekkel van dolgunk; de az állandó orvosi felügyelet kimutatása meggyőz bennünket az ellenkezőről.

A rendes életmód maga egy neme a gyógyításnak. A gyermekek korán kelnek. Az ét-

A FÜRDŐ.

SÜTKÉREZÉS A FÜRDŐ UTÁN.

A CZIRKVENICZAI LÁSZLÓ-GYERMEKEMENHELY. — Tas József felvétele.

DOUMERGUE EMIL FRANCZIA TUDÓS A SÁROSPATAKI FŐISKOLA UDVARÁN, A FŐISKOLA TANÁRAIVAL.

kezés rendes időben, nem túlsok, de a fejlődő szervezett gyermek testéhez mérten kielégítő és elégséges. A szabad levegőn való állandó tartózkodás, de különösen a napfürdő, a homokban való sütkézés és végre a tengeri fürdő igen alapos anyagcsere okozói. Nagy figyelmet fordít a vezetőség a játékokra. Ismerve annak erkölcsi nevelő hatását, kétszerezten használja ki tehát a nevelőszemélyzet úgy a testre, mint a lélekre nézve. Ha az idő rossz, akkor a játéktérben társas játék folyik, előkerül a kocka, dominó, a vár, harang és kalapács stb.

Kora tavasztól késő őszig évente 350-400 gyermek élvezi a gyógyhely áldásos hatását. A tavasz lágy szellőjével, napsugaras melegével hozza az első lakókat és csak az apró emberek rabsága, az iskolaév kezdete szelítja vissza otthonába a részben, vagy teljesen meggyógyult gyermeket.

A gyermekotthon maga Klotild főhercegnasszony vezetése alatt áll, a mennyiben évenként megnezi, megvizsgálja s személyesen intézkedik mindenben. Meghitt bizalmasa az intézet igazgatója, Fray Aegidia főnöknő, a ki nemcsak mint ügyes vezetője ily nagy telepnek elismerésre méltó munkásságot fejt ki, hanem anyai bánásmódjával, nyájas és jóindulatú modorával a gyermekek szeretetét és a szülők becsülését méltán kiérdemelte.

És a jótékony és hajlékában évente egy főhercegnasszony fordul meg, a szegények jóltevője, de egy anya is, a ki szerelmes szép fia emlékének fájdalmas szívvel áldoz. Áldás munkájára!

Tas József.

DOUMERGUE EMIL LÁTOGATÁSA MAGYARORSZÁGON.

Szeptember utolsó s október első heteiben kedves vendége volt a magyar református egyháznak: Doumergue Emil, a montaubani (Dél-Franciaország) teológiai fakultás igazgatótanára, Kálmán János világhírű életrajzírója, a francia Akadémia kosciorusa, Genf díszpolgára látogatta meg hazánkat, hogy itt ref. egyházunk múltját és jelenjét, szervezetét és szellemi életét tanulmányozza. Látogatására a július 2-10. napján Genfben tartott Kálvin-jubileumi ünnepélyek, — a melyeken a magyar reformátusok egy tekintélyes, mintegy 150 tagból álló küldöttséggel vettek részt, ott július 4-ikén a Szent Péter-székesegyházban külön magyar istentiszteletet, másnap pedig az Auditoire termében ref. egyházunkat ismertető előadásokat tartottak — adták meg az impul-

* Jean Calvin. Les hommes et les choses de son temps. I-III. kötet; a negyedik kötet most van sajtó alatt.

zust. Már akkor említette, hogy az európai nagy ref. egyházak közül csak a magyar ref. egyház ismeretlen még előtte. A mit ott, a föntemlített előadásokon egyházunk múltjáról és jelenéről hallott s még inkább a magyarok több kiváló képviselőivel való érintkezés, a tőlük nyert impressziók s szíves meghívások megérelelték benne az elhatározást, hogy még az ősz folyamán személyesen jöjjön el hozzánk s itt színről-színre ismerkedjék meg egyházi és iskolai életünkkel. Mert őt is, a genfielket is, s általában az ott összegyűlt, a világnak mondhatni összes prof. egyházait képviselő küldöttséget is, kellemes újdonság gyámolt lepte meg, midőn előadásaink sorozatán hallották, hogy a magyar ref. egyház — az oktatás minden fokozatán, a legalsóbbtól a legfelsőig — mennyi virágzó tanintézetet tart fenn saját erejéből, csupán az utolsó években, illetőleg a középiskoláknál az utolsó évtizedekben nyerve e zérel a állami segítséget. E tény mind a svájci, mind a francia reformátusok, kiknél az oktatásügy régóta teljesen az állam kezében van, magyar ref. egyházunk ereje fényes tanúbizonyosságának, jövője erős biztosítékának tekintették.

Iskoláink közül is első sorban teológiai akadémiáink érdekeltek a kitünő tudóst, hisz' ezek a leghívebb képviselői a magyar ref. egyház életének, gondolkodásának s többnek közülük sorsa a legszorosabb összefüggésben állott a múltban ref. egyházunk életével, fejlődésével. Ezért látogatását úgy intézte, hogy mind az öt ref. teológiai akadémiát megtekintse, mindenik történetével s jelen állapotával megismerkedjék. Szeptember 24-én érkezett Pápára s ott két napot töltött; onnan Debreczenbe ment, a hol épen akkor tartotta (szeptember 29.) kongresszusát az országos ref. lelkesegyesület, mintegy ezer lelkes részvételével. Dr. Baltazár Dezső egyesületi elnök meleg szavakkal üdvözölte az illusztris vendéget, a ki következőleg válaszolt: «Végtelen nagy örömmre szolgál, hogy ezt a hatalmas papi táborat a francia lelkesek nevében üdvözölhetem. Soha életemben még ennyi lelkesít együtt nem láttam. Az Isten áldása kísérje munkájukat. S mivel most alkalmam van szólanom önökhöz, beszámolok azokról az impressziókról, a melyeket magyarországi utamon nyertem. Összintem mondatom, hogy a magyar kálvinizmus, egyetemessége mellett, a nemzeti eszmét juttatja érvényre. Az önök egyháza ismeretes a hazafiságról, és ez nem új a kálvinisták előtt. A világtörténelem mutat fel számos példát. Ott vannak például a hollandok, vagy fölemlitem a hugenotokat. Azonban a hazafiság nem jelenti a külföldi nemzetek gyűlöletét; Kálvin épen az ellenkezőjét tanította, — és önök nem lehetnek más érülettel a külföldi reformátusok iránt,

mint szeretettel. Az önök ifjai külföldi egyetemeken tanulnak s gyakran tapasztalhatták más nemzetek szeretetét. Az hozott engem ide, a mi önöket Debreczenbe összegyűjtötte, hogy a választófalat leromboljuk s testvéri szeretetben egyesüljünk. Kívánom, hogy a magyar kálvinista lelkesi kar és egyház legyen erős abban a nagy küzdelemben, a mely előtt áll. A francia nyelven mondott választ dr. Kovács I. István budapesti hitoktató tolmácsolta.

Debreczenből október 2-án Kolozsvárra utazott, de onnan még 3-án este visszatért Budapestre s itt öt napot töltött, egyaránt tanulmányozva a főváros és a ref. egyház intézményeit.

Budapestről Doumergue október 9-ikén reggel B. Pap István theol. akad. igazgató kíséretében Sárospatakra utazott. Itt a vasúti állomáson a Genfben járt főiskolai tanárok fogadták s kísérték fel a kollégium tanácstermébe, hol a tanári kar élén Novák Lajos köz-igazgató üdvözölte lendületes beszéddel, a melyet e sorok írója tolmácsolat francia nyelven. Vendégünk meleg szavakkal mondott köszönetet a szíves fogadásért s üdvözléért; azért jött, hogy a magyar ref. egyház életével megismerkedjék s a francia és a magyar kálvinizmus közt a testvéri összeköttetés szálait újra összefűzze. Majd a terembe gyűlt nagyszámú teológiai ifjakhoz fordulva, őket is szívből üdvözölte s lelkekre kötötte, hogy pályájukon a hit és szabadság bajnokai legyenek. A főiskolai küldöttségi szálláson elköltött ebéd után a főiskola épületeit, tárait és gyűteményeit tekintette meg. A könyvtárban különösen a reformáció egyes alapvető művei s e mellett a főiskolánk nagyhírű alapítóira és jölteveire: a Perényiekre és Rákócziakra — ezek közt kivált I. Rákóczi Györgyre és Lorántfi Zsuzsannára — vonatkozó adatok, emlékek érdekeltek; a két utóbbi felj, mint a magyar kálvinizmus és főiskolánk történetében egyaránt kimagasló alakok felől nem győzött eléget kérdezősködni — és jegyezni, mert a mit látott és hallott, a felől gondos és részletes följegyzéseket tett. Szándéka, mint mondá, hogy az öt teológiai akadémiát egy-egy levélben ismertesse a *Journal de Genève* hasábján; a magyar kálvinizmus történetéről kollégiumot tart hallgatóinak s tavasszal könyv-alakban is közrebocsátja egyházunk ismertetését.

Képünk, dr. Pinkey Ferenc jogakadémiai tanár fölvétele, a sárospataki főiskola udvarán ábrázolja Doumergue Emilt.

Befejezésül jegyezzük meg Doumergueról, hogy 65 éves, s folyékonyan és tiszta kiejtéssel beszél németül, a mi valószínűleg kevés francziáról mondható el.

Dr. Récz Lajos.

KÖZHUSZÁR KOPÓ ÉS A KAPITÁNYA.

Elbeszélés. — Irta Szemere György.

Az öreg nap bolondos kedvében kánikulába illő sugarakat eresztett fényes üstökékből a földre, pedig megjöttek már a rekruták is, a mi annyit jelent, hogy az őszi évadba hágott az idő.

Vasárnap. A grézi lovassági kaszárnya ablakai tárva-nyitva. A második *svadrony* első szakaszának legénysége nagyban készül a szádrapportra a firer úr Fenék felügyelete alatt. A fiúk izzadva fentek, lakkozták a szíjját; surolták a gombot; köpdösték, kelfették a csizmát, mert szörnyen komoly intézmény ám a *report*, csudákat követel a szegény katonától.

Jaj annak, a kinek vadonat új csizmája van, a mi tudvalevőleg daczol a subiczkkkal s ha széjjeldörgölnék se engedné magát úgy kényesíteni, mint az ócska. Fűtyül a kapitány a természetére, ha nem ragyog úgy a reporton, mint a többi, úgy bedugja a gazdáját az *ajczelbe* (magánzárka), mint a szivarját a szopókájába.

Vagy kapja csak el a huszár a fejét, ha teszem egy darázs akarja az orrát megtisztelni, — a reporton nincs vis major, nincs irtalom, — a huszárnak túrnie kellett volna, hogy a darázs öklömyi cipót fakaszson az orrából, mert egy kapitánynak nem lehet akkora túrelme, hogy elnézze a hapták örök törvényeinek legceskélyebb áthágását.

Pedig különben jóvaló jukundus ember volt a második század kapitánya, nevén nevezve Krometka Vazul báró. Bár ha a maga személyére nézve olyan cseh, hogy annál csehebb már csak az úkapja lehetett, szerette a legénységet, a kemény, konok fejű kunsági fiúkat. Szolgálaton kívül eltréfált velük, virzsiát, sőt pénzt is adogált nekik... És volt egy különös mániája is: minden legénytől szigorúan megkövetelte, hogy szeretőt tartson. Nem tréfából, egész komolyan, igaz atyai gondoskodásból, azt tartván, hogy egy húsz-huszonkétéves legény biztosan rosra vetemedik, ha babája nincs.

Nohát a huszárok nem igen kifogásolták kapitányuknak ezt a bogarát. Az egy Kopó Dani tett kivételt a században. Ez nem szeretett a vászoncelleddel vesződni, valósággal megvetette a szoknyát. Hiába rendelte a kapitány minden vasárnap reportra, s büntette agya-főbe, mikor a jelentéséből küszöl, hogy még mindig nem került párja: Dani egy álló eszendeig konokul ragaszkodott az erkölcsihez, a mi valóságos dühbe hozta a jó Krometkát.

eszmásan felugrott az ágyáról, — a melyen épen a másik lábára rángatta volna a csizmát, — és odarugtatott az őrmester úr elé.

— Befél, őrmester úr!

Dárdás a szeme közé nézett, mintha tekintetével át akarta volna fúrni a Dani fejét, de biz az egy csöppet sem ijedt meg tőle; kevély arczáról szinte le lehetett olvasni a gondolatát: — Gyűnnél csak egyszer Madarasra, majd megmutatnám neked, ki kettőnk közül a külömb legény.) De jelen állapotában persze kifejezést nem adhatott a gondolatának, csak állt magának peecesken, mintha rudat nyelt volna.

Őrmester úr Dárdás eldobta a cigarettát és vallatni kezdte Danit.

— Hát mi lesz?

— Semmi, melde gehorzámsz, — felelte Dani.

— Mit jelentesz a kapitány úrnak?

— Azt, hogy mög lett.

Dárdás helyeslőleg bólintott a fejével.

— Ezt már szeretem... Oszt kiféle? — kérdezte némi szünet után.

FOGADJUNK! — Patakó László rajza.

Az első éve leteltével azonban mégis meguntta végre Dani a sok *strófot*, beadta a derekát... Ez a történet ép e körül fog rogni.

II.

Őrmester úr Dárdás belépett a *czimer*-be. A legénység kivágta neki a haptákat annak rendje-módja szerint.

A félelmetes úrnak cigarettája volt az agyarán, a mi nála jó kedvet jelentett. Nem is káromkodott egyet se, csak a czugszfirert vette elő.

— Zugszfürer Fenék!

Ez először jelentést akart tenni, de Dárdás leintette.

— Ruht! — (Pihenj!) — mondta neki s egy előkelő kézmozdulattal intett a legénységnek is, hogy elég a haptákból. — Csak azt akarom tudni, — folytatta lefújva szivarokájáról a hamut, — hogy nem lesz-e a reporton semmi hiba.

— Semmi — nyugtatta meg czugszfirer Fenék.

— Hát a Kopó Danyi?...

... Egy gömböcfejű, nagyfüllű közhuszár, meghallván a nevét, a hogy épen volt, fél-

és czukrot, mert úgy dukál, hogy néha a huszár is költsön a szeretőjére...

III.

Dani örömmel tapasztalta, hogy teljesen alaptalan volt a páros élettől való ódozkodása. Nagyon bevált szerelmes német babája, a Kati. Egész elkényeztette őt, úgy tömte, mint a libát.

Csak egyetlen árnyoldala volt a Dani boldogságának. Az, hogy igen sokat kellett egy ruhaszekrényben tartózkodnia, mert a «Nacessága» valahogy megorrontotta a létezését s valahányszor meglátogatta Katit, minduntalan beszimatolt a cselédszobába.

Persze azért nem fedezte fel, mert jóllehet irtóztató melege volt a szűk kötéren a sok szoknya között, katonásan túrta Dani a fogását, nehogy kompromittálja a Katiját. Lovagiasságának persze nem maradt el a jutalma sohasem. Annyi finom pecsényét és bort világlátásban sem élvezett Dani, mint a mennyit Kati vasárnapi szúrján elébe talált az uraság nyugalomra térése után.

— Köhin — (Köchin = szakácsné) — elégettette ki Dani a kíváncsiságát.

— Honnan tudod, hogy az? Hisz egy szót se birsz vele beszélni.

— Nem, de azért mögértettük egymást.

— Hát... hogy ösmérkedtél meg vele?

— Csak úgy, a hogy más... Nekimentem az utcán, a hun megláttam és a szöme közé néztem. Mondok, vagy megáll, vagy tovább mén... Hát nem ment tovább. Mögvárt, míg a hónja alá csuszattam a kezemet... Azténd kíséltünk a Hilmertajkhoz — (Hilmerteich-tó) — és sört ittunk. Mondok, ha ő fizeti a sört, akkor más mög is ragadt... Hát ő fizette a sört. Estére mög más ojjan pecsényét süttött nekem, hogy a püspök se ehelik külömbet... Abbul tudtam mög hogy köhin — fejezte be Dani a regényét — hogy a pecsénye felét bevitte az uraságának...

Őrmester úr Dárdás megelégedése jeléül egy barackot nyomott a Dani fejébüjára, a reporton meg a kapitány veregette meg a megtért fiú vállát. Söt még egy forintot is adott neki azzal, hogy vegyen rajta a babájának virágot

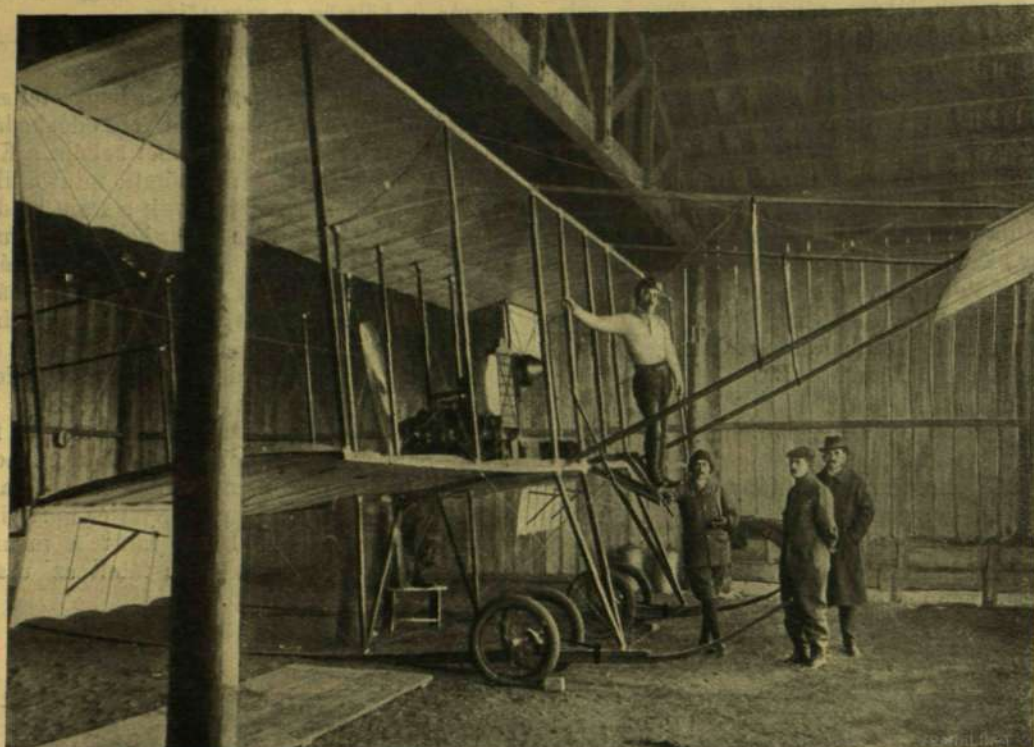
... Ám nem sokáig tartott a Dani pecsényéje. Egy átkozott vasárnap bezárult előtte az ég... Kati helyett egy új vén szakácsnét talált abban a konyhában, a mely három hónapon át az ő földi paradicsoma volt.

Tehát elkergették szegény Katit. S Dani újra szerető nélkül maradt... Már most mit mondjon az őrmesterének, a kapitányának? Össze fogják szdni, ki fogják nevetni, meg fogják büntetni.

De azonkívül is — igen árvának érezte magát Dani így egyedül. Nagyon megszakotta volt Katit és a főztjét... Mitévő legyen?...

Először is a falhoz vágta bánatában azt a fél virzsiát, a mi az agyarán lógott, aztán kiment a Hilmertajkhoz: hátha ott találja Katit, a hol az első pohár sört és az első csókot kapta tőle.

Nem volt ott... Dani egy új virzsiát vett magának, de azt sem szitta végig. Nem izlett neki. Legjobb szeretett volna káromkodni, vagy belekötöni valakibe. Éjfélig volt érvényes az erlőbnisszajna, de nem tudta, mit csináljon az idejével: hét óraker hazabaktatott a kaszár-

A GÉP, SZERELÉS RÖZBEN A SZÍNEN.

nyába. Reggel — (nyilván megalmodta, mitevő legyen) — jelentkezett az őrmesternél.
— Őrmester úr, melde gehorzamsz, elveszlett a Kati.

Dárdás dühbe jött.

— Hogy az ördög akárhová tegyen, az egész századdal nincs annyi baj, mint egymagaddal! Report, a vakapád! — mondta ki végül a szentenciát.

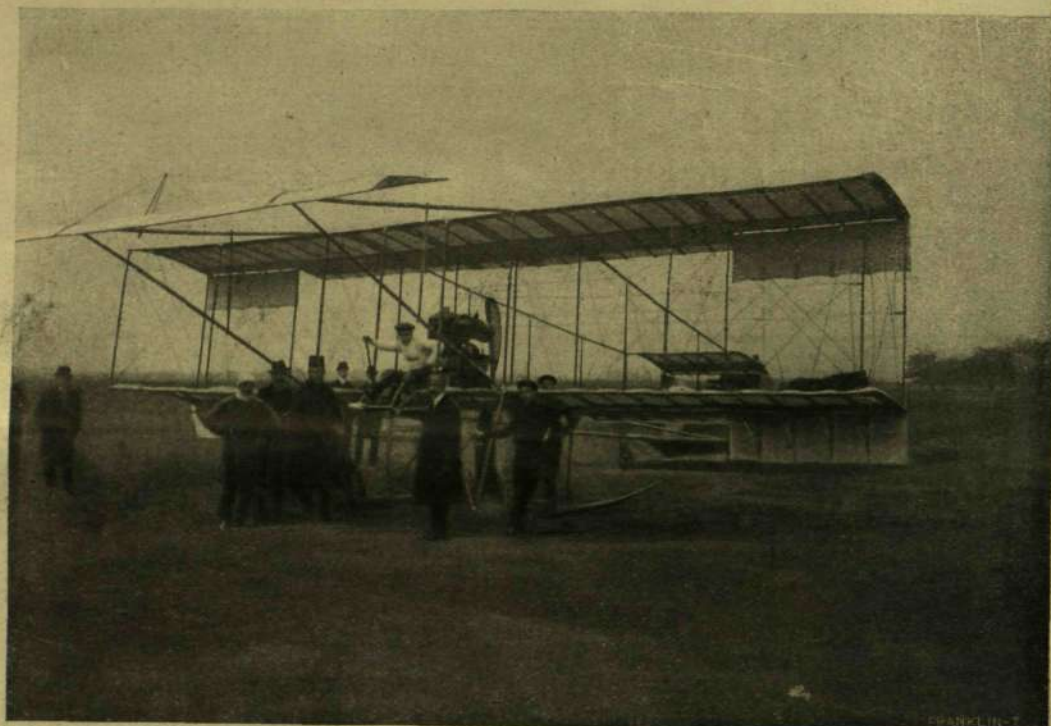
Hiszzen azt akarta a boldogtalan Dani épen. Mert hátha útbagazítja a kapitányt! Az ilyen úrnak olyan nagy a tudása és hatalma, hogy talán még az is a módjában áll, hogy megkeresse a rendőrséggel az ő elveszett szertőjét...

IV.

... A report glédába állott... A kapitány úrnak épen morcz kedve volt. A major úr leszidta az egész század előtt. Egy kapitány ilyen esetben úgy szokta magát megvizsgáltatni, hogy átruházza a kapott leezkét alantás tisztjeire, a kik viszont az altiszteken, ezek meg a legénységben töltik ki e fölötti mérgüket.

Valamennyi altiszt reportra volt czitálva. Az őrmester kivételével büntetést is kapott mind a hány.

Dani belátta, hogy várhatott volna a reporttal vagy egy napig, de azért keményen bele-

INDULÁS ELŐTT.

— Hát majd megmondom én neked... Azért, mert minden vasárnap megetted a peccenyémet, tu Hundsfutter, te tiszno...

... Dani majd leesett a lábáról. Az ördög tudta, de nem ő, hogy épen a kapitányánál szolgál az ő Katiya. No lesz most neki azért a kis husért, a mit a följebbvalója elől elevelt!

Am csudák-csudája, nem hogy büntetést kapott volna érte, de még a szeretője új lakását is közölte vele a kapitány.

— Ha tudni akarod, hol szolgál most — mondta neki — hát megmondom: a major úrnál szolgál, Rimmler gasse 3.

Mondván, egyet czikkantott a szemével és szétkergette a reportot. Egyszeribe egész jó kedvre derült... Gondolta magában, ha más-kép nem bosszulhatja meg magát a szidalmazóján, legalább föléti egy huszárjával az ő vasárnapi vacsoráit is.

MAGYAR AVIATIKUSOK.

Megint szép, bánatosan szép dalt lehetne kipengetni az ősmagyar éhetetlenségről. A külföldön egymást érik a legújabb tudományok, az aviatikának szédületes vívmányai, míg bennünket messzire elkerült az általános, hatalmas ház, a melyben a kulturvilág szinte remeg, vergődik és fölmagasztosul. Megszületett, készen áll a legcsodásabb és legvakme-

nézett a kapitány úr szemébe, mikor rája került a sor.

— Kapitány úrnak jelentem alásan, elveszlett a Kati.

— Brum, huh! — mördült rá a rozsz kedvű úr Danira — miféle Kati?

— Hát a babám...

— Azt akarod, hogy én keressem meg neked, te eker!?

— Mőgkeresném én magam is, — fogadta Dani, — csak tünám hun van.

— Hogy vesztetted el?

— Köhin vót egy uraságnál és kicsapták.

— Miféle uraságnál?

— Azt nem tudom.

— Hol lakott az az uraság?

— Lange gasse ezén... (Zehn = 10)

— Zehn!?

Olyan képet vágott a kapitány, mint a ki beleütötte az orrát valamibe, de a sötétségtől még nem tudja biztosan, hogy mibe.

— Lange gasse Zehn, mondd és Katinak hitták a Köchinedet?

— Igenis igen...

Most már tisztába jött a kapitány azzal, hogy mibe ütötte bele az orrát. Ráivallt Danira.

— Hát azt tudod-e, mért kergették el a babádát?

— Nem tudom, instálom.

rőbb emberi találmány, a repülőgép; de a mi közönségünket nem érdekelte az emberiség közös, nagy problémája. Aztán eljött Blériot, s egyszerre ismertté lett nálunk a sokféle szakkifejezés, a biplán, a monoplán, a csavar, a montör, a pilóta; a birneves madár-emberek kezdtek legalább is oly népszerűkké válni, mint a löversenyistállók flyer-ei. Egyre fokozódó érdeklődéssel követjük is az úttörők lépteit, mi is tapsolunk a sikernek, de pozitív munkálkodással alig vettük ki részünket az aviatikából. A legszebben puffogó frázis-rakétánál is ragyogóbban megvilágítja azonban a helyzetet az a kijelentés, a melyet egy tekintélyes képviselő tett már hetekkel ezelőtt, kint, az illóti-úti gyakorlóterén. A mi derék főkapitányunk, dr. Boda Dezső megkérdezte tőle:

— Mit szól ehhez az ördögös Blériot-hoz? Ugy-e, grandiózus?

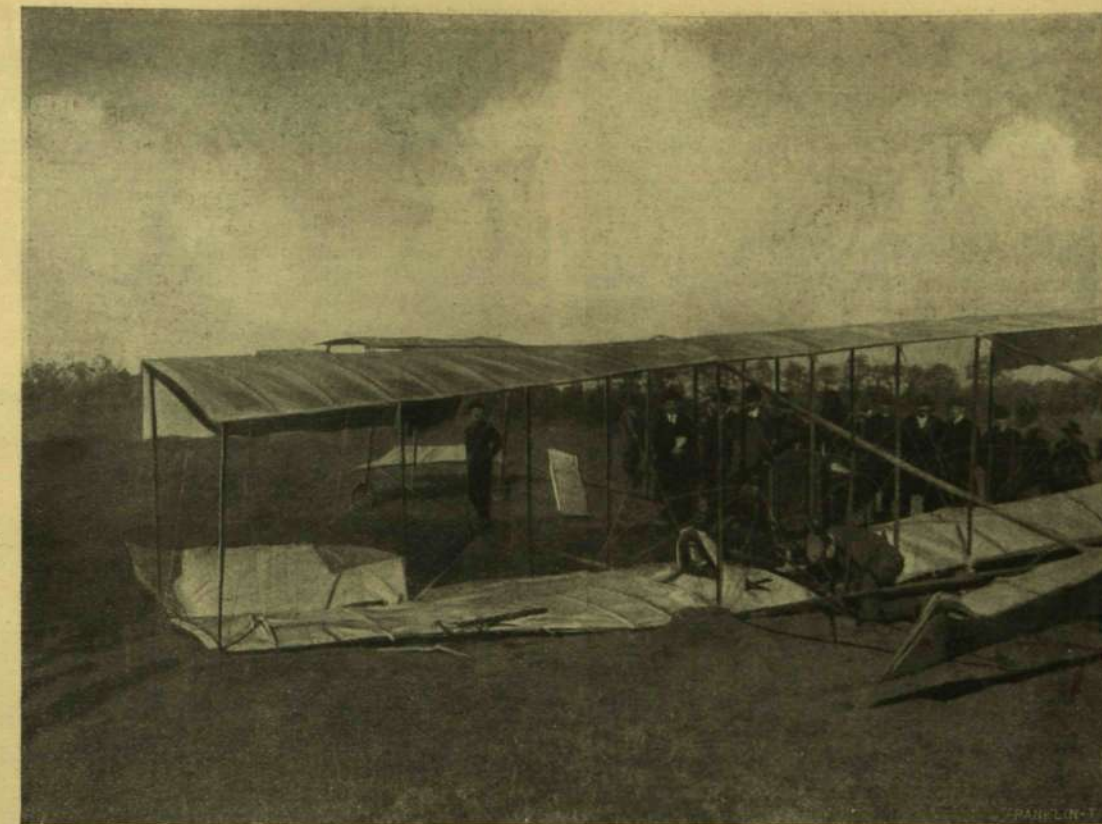
— Meg kell adni, jól megüli a géplovat.

— És a főváros közönsége, ugy-e, impozánsul tud érdeklődni a kultura ilyen nagy eseménye iránt?

— Szégyen!...

A főkapitány meghökkenve tekintett a honatyára, mikor ezt hallotta, mire az öreg úr szomorúan folytatta:

— Szégyen, hogy ilyen óriási tömeg dokumentálja a magyar éhetetlenséget. A jegyekért százezreket fizettek ki, a miből Blériot elviszi a maga jól megérdemelt ezreit, de hát azért, a mi summát itt kiadtak, husz-harmincz világhírű madár-embert is hozathattak volna. S a mi

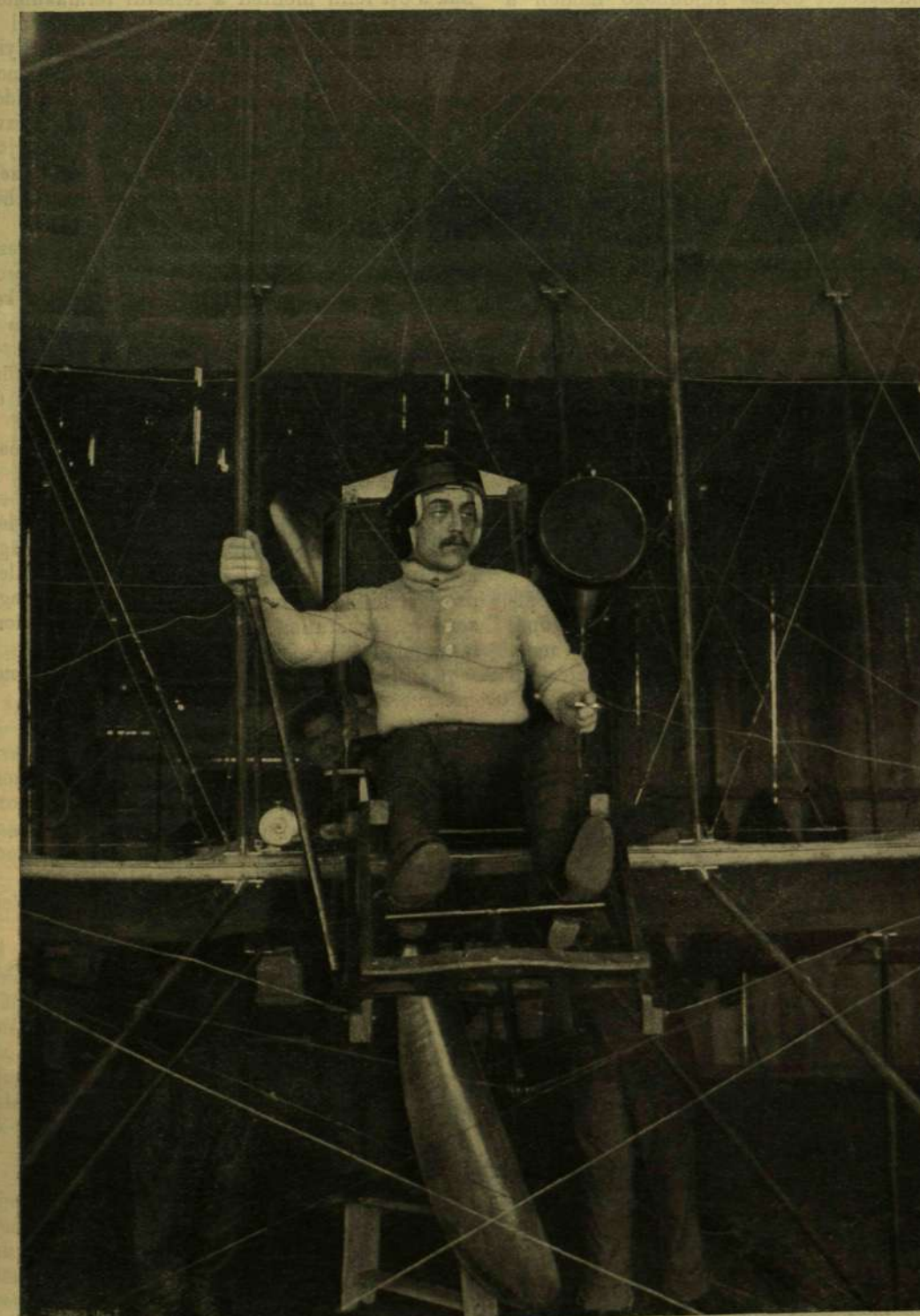
A GÉP A LEZUHANÁS UTÁN.

fontosabb: támogathattuk volna a száználma-san küzdő magyar aviatikusokat, sőt akár tíz repülőgépet is lehetett vón' vásárolni, csináltatni.

Mert bizony nincs számbavehető magyar légmásina s kézzelfogható eredményt máig se értünk el. A magyar aviatikusok nagy energiával, de eredménytelenül, igazán szárnysegetten küzdöttek a kishitűséggel, gúnynyal, rozszindulattal és pénzretlenséggel. S ez tán nem is csoda ebben a közönyországban, a hol a nagyot-akarás embereinek egyformán sivár, kilátástalan jelen és jövő jut osztályrészül. Ott volt például az aradi Némethy Emil, a kit külföldön az aviatika úttörői közt tisztelnek s elke-seredve hagyta abba a munkáját. Ott van Zsélyi Aladár, a ki talán legjobban ismeri a gépek szerkezetét. Ott a legutóbb emlegetett Snachulay Sándor, a ki ügyes terveit kellő támogatás híján csak hiányosan tudta megvalósítani s egy sikertelen repülőpróba után — a melynek kudarcza eddig titokban maradt — visszavonult a jözsefvárosi lakatosműhelybe. Nagyon hosszú névsorral lehetne még kiruk-kolni, a melynek végére illeszkedik dr. Kutassy Ágoston neve. Ez az első földink, a ki Magyar-ország területén a levegőben járt.

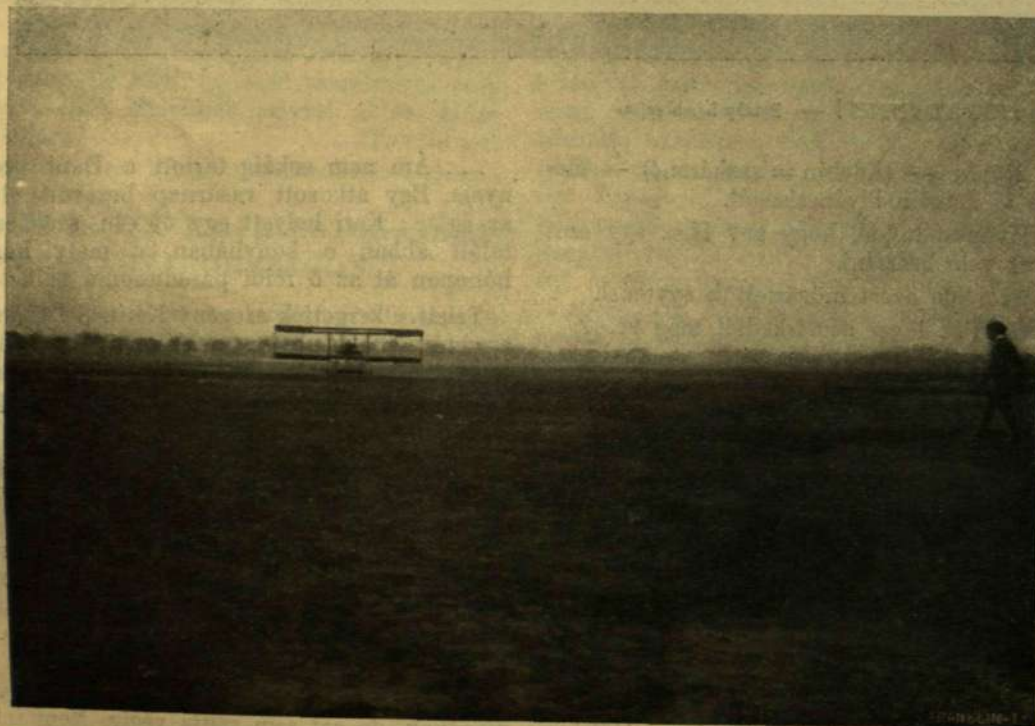
Kutassy csak másfél esztendő óta foglal-kozik az aviatikával. A belügyminisztérium fogalmazója volt, majd a bécsi külügyminis-teriumba került s az év elején hagyta el a hivatalt, hogy Franciaországban megismerje az excentrikus új tudományt. Sokféle csinját-bín-ját alaposan kitanulta, kiténő légi sofförre lett s az a meggyőződés érlelődött meg benne, hogy a Farman-típusú gépek a legjobbak. Van ugyan egy önálló konstrukciójú találmánya, de czélszerűbbnek látta, hogy egyelőre a már bevált Farman-biplánnal dolgozzék. Vagyont költött e kísérleteire, rekordot is teremtett Mourmelonban, szerzett magának külön trip-lánt, de arra már nem került sor, hogy a saját újításait kipróbálja egy magyar repülő-gépen. Elfogyott a pénze. A mikor Budapest a francia madár-embernek tapsolt, Kutassy elhagyottan és betegesen feküdt egy párisi ho-telben, a hová chalonsi balesete után vitték. Nagy áldozattal szerezte meg a Virinusz-motorral felszerelt Farman-gépet s végre haza-jutott. Pár nap mulva, a mikor a masinát hivatalosan is átvette már s az árát kifizette, egy lovastiszt övvetetlenkedése miatt tudvalevő-leg lezuhant és összetört a repülőgép.

Laikusok közt hallani külföldben a becsmérő megjegyzést, hogy ez az egész Kutassy-ügy nem valami jelentős, mert hát a doktor nem föltaláló s legalább egyelőre idegen, vásárolt géppel manipulál. Naiv ez a vélemény. Arány-lag kevesen tudják, hogy a világszerte emle-

KUTASSY A NYEREGBEN.

DR. KUTASSY ÁGOSTON REPÜLŐ-KISÉRLETEI BUDAPESTEN. — Farkas Sándor félvételei.

A GÉP A LEVEGŐRE EMELEKEDIK.

DR. KUTASSY ÁGOSTON REPÜLŐ-KISÉRLETEI BUDAPESTEN.

KIS TÁVCSŐVEL FIGYELIK A LÉGGÖMB VONULÁSÁT.

A LÉGGÖMB MEGTÖLTÉSE.

getett Paulhan, Latham, Sommer, Dufour stb. is olyan *pilóta*, mint Kutassy. Sőt maga Farman nemrég lépett be társul a konstruáló Voisin-testvérekhez, a kikkel együtt aztán rekordos masinát csinált. Kutassy egyelőre a szó szorosabb értelmében nem föltaláló — saját eszméit még nem valósíthatta meg a gépen — hanem a légmásina kezelésének, vezetésének terén működik. De az itt elért siker bizonyos tekintetekben azonos a föltaláló sikerével és dícsőségével. Annyira bizonytalan, tágkörü és földérintetlen még a repülőgépen való abszolút uralkodás lehetősége. Kitapasztalni a gép előnyeit és hátrányait nem lehet a műhelyben, csak *odafönt*. A légi sofföröknek sorsa ma még vajmi gyakran egy a mártírok sorsával. Az életükkel kell megfizetni az úttörők merészségét és lelkesedését. Hamarosan nem is lehetne eldönteni, hogy kikre van most már inkább szükség: föltalálókra-e, vagy pedig tökéletesítőkre s a még mindig csekély számmal található *vezetők*re, a kik készek az életük kockáztatására is, hogy a repülőgép ne csak elméletben, de gyakorlatban is egészen beváltsa mindazokat a vérmes reményeket, a melyeket a kulturerberiség hozzája fűz.

LÉGGÖMBÖK A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN.

Több évtizedek óta a meteorológia, az időjárás tudománya teljesen új csapásokon halad; ugyanis a helyett, hogy csupán a földszínen

végzett megfigyelésekre támaszkodnék, e térben lejátszó jelenségeket tulajdonképeni hazájukban, a légtenger oceánjában veszi vizsgálat alá. E czeblől sárkányok és ballonok segítségével a hőmérsékletet, nedvességet és légnyomást mérő műszereket bocsát különböző módon a magasba s az önműködően feljegyzett adatokból, az időjárás mikénti kialakulásáról merőben új képet szerez. Hazánk, dacára agrár állam voltának, e rendkívül gyakorlati fontosságú kutatásokban nem vett részt és tétlenül, összehajtott kezekkel szemlélt a nyugatnak e téren kifejtett eredményes munkásságát. A Magyar Földrajzi Társaság-é az érdem, hogy az országos meteorológiai intézet által néhány év előtt megkezdett, de kellő fedezet hiányában abban maradt tudományos léghajózást, a jövőben megkezdendő és tíz évre terjedő alföldi kutatásainak munka-programmjába felvette és bevezető kísérleteit ez év szeptember havában megkezdte.

Kísérleteire a vallás és közoktatásügyi minisztérium bocsátott egyelőre kisebb összeget rendelkezésére, a melyből azonban ma még csak műszer nélküli, úgynevezett pilot-ballon megfigyelésekre telik. Ezek a budai Gellérthegyen a lehetőség szerint nap-nap után folynak és máris szép és gyakorlatilag értékesíthető eredményekkel kecsesgetnek.

Gummiból készült fél vagy egy méter átmérőjű léggömböket hidrogénnal, a levegőnél eme jóval könnyebb gázzal töltöttek meg. A hidrogént a cs. és kir. hadügyminisztérium

ingyen bocsátja rendelkezésre és kipróbált, igen erős aczélpalackokban 200 légköri nyomás alatt sűrítve szállítja. E palackokból szabályozható biztonsági csapon át töltik meg a gummi gömböket a szükséges mennyiségű gázzal, majd lemérik a ballon felhajtó erejét.

Egy köbméter levegő 1.3 kg. súlyú. Ugyanilyen térfogatu hidrogéné csak 0.1 kg. vagyis a hidrogén 12-szer könnyebb az előbbinél, következésképen egy köbméter térfogatu ballon 1.2 kg.-ot tud felemelni és a magasba vinni. Ez tehát a ballon felhajtó ereje, a mit minden, akár kicsiny, akár nagy léggömbről van szó, ismernünk kell. Az adott esetben külön e czebra szolgáló kis mérleg segítségével határozzák meg. Ezt ismerve, tudjuk azt is, hogy másodpercenként hány méterrel fog szabadon eresztve felemelkedni, vagyis ismerjük a vertikális sebességét és meg tudjuk határozni, hogy bármely tetszőleges pillanatban milyen magasságban tartózkodik. Ha már most alkalmas módon meghatározhatjuk vonulási irányát és sebességét is, akkor mivel a ballon a levegő áramlásaival együtt halad, kiszámíthatjuk a különböző magasságokban uralkodó szelek irányát és sebességét. Egyik képünk a ballont az elbocsátás pillanatában ábrázolja, egy másik pedig, a mint külön e czebra készült 40-szeres nagyításu kis távcsővel az u. n. ballon-üldözéssel, röptében követik és megfigyelik.

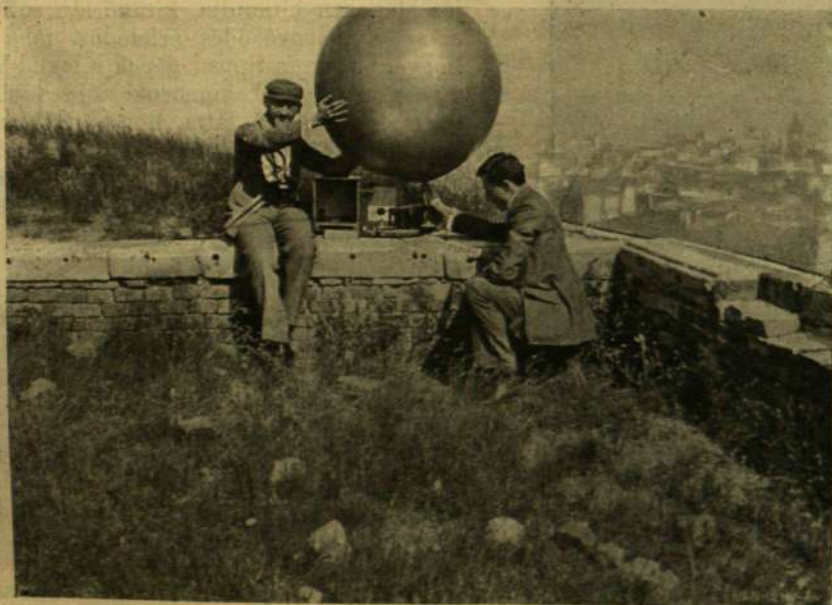
A kérdés most az, mi a czebra ezeknek a kutatásoknak?

Napjainkban már majdnem mindenki tudja, hogy az időjárás változékonyságát a levegő örvénylései okozzák. Ezek az örvénylések azonban 10—14 kilométer magasságig is nyúlnak s ott fenn menten a felszíni téralakulatok (kiálló hegytömegek stb.) fásuló hatásától a maguk tiszta eredetiségében jelentkeznek. Nyilvánvaló tehát, hogy a magasba ható ballonok segítségével épen e reánk, gazda, azaz az időjárás viszonyosságaitól függő emberekre nézve oly fontos örvénylések mikéntiségét ismerjük meg, sőt nem egy esetben a tapasztalt szélfordulásokból a beköszöntő időfordulásra lehetett következtetni.

Ezek a légörvénylések a földünket környező általános légcirkulációval állanak szoros összefüggésben. Ez utóbbról pedig vajmi keveset tudunk. A pilótázás második feladata e szerint annak lefolyására fényt deríteni és ezzel együtt az örvénylések eredendő okait kifizűkésni, a mint azt teszik az amerikaiak és francziák az Atlanti Oceánon.

Harmadik gyakorlati feladata e pilótázásnak az aviatikának és léghajózásnak segédkezni, a midőn megállapítva a felsőbb légrétegekben uralkodó szelek irányát és sebességét, a légutasaik előre figyelmezteti a kedvező avagy kedvezőtlen szélviszonyokra, nehogy esetleg nagy vízfelületek, mint például tengerek, avagy zord és járhatatlan hegytömegek közé sodortassanak.

Dr. Massány Ernő.

MÉRIK A LÉGGÖMB FELHAJTÓ EREJÉT.

A LÉGGÖMBÖT ELBOCSÁTJÁK.

LÉGGÖMBÖK A TUDOMÁNY SZOLGÁLATÁBAN. — Trautsch J. félvételei, a Magyar Kir. Hadügyminisztérium tulajdona.

TENGERENTÚLI MENYASSZONY.

REGÉNY. (Folytatás.)

Írta Daniel Lesueur. — Fordította M. Hrabovszky Julia.

Marie Therése nevetett, mialatt ezt mondta, nevetett az ő édes, galambturbékoláshoz hasonló, elbájoló nevetésével. Szerencsére Maggie nem volt jelen és nem hallotta, mikor „jó asszony”-nak nevezte Szent Annát, a kinek megható nagyanyai mosolya elárulja a kis Jézus sorsát megsejtő melabús előérzetet. Nem volt-e már elég, hogy Fanteuil a szent nő keserű mosolyát tüsszentési kedvre magyarázta? De ezek a művészeti istentagadások talán kevésbé bántották volna a fiatal leányt, mint bizonyos feltevések az ő saját érzelmeit illetően.

— Ismétlem neked, ő szereti Maxot, — állította Rithé, anyai önérzetének biztosságával. — És most, hogy már jobban ismeri a fiúkat, szemrehányást tesz magának, a miért a jó fiút számítással vádolta; őt, a ki sohasem kért pénzt tőlünk a maga számára, legfeljebb, hogy másokat segíthesen ki a bajból. És lásd, az elismeréstől a szeretetig nem nagy lépés egy egyenes léleknél, mikor valaki úgy, mint a leányod, olyan tisztán tudja, mit akar... — Öröki akarata van, az már igaz, de ret-

SPANYOL KATONÁK PARTSZÁLLÁSA.

A MELILLAI ÖBÖL.

zált világban, és ő meghalna unalmában, ha irodában kellene dolgoznia. Én pedig meghalok bánatomban, ha ő elmegy. Oh, Jaques! Úgy félek, hogy e napokban találkozott jó barátjával, a kit annyira szeret, Darlon Róberttel, a ki nem tudom miféle expedícióhoz szegődött és szeretné, ha Max is vele menne Közép-Afrikába.

Ez a kilátás — a gyenge anyai szív folytonos rettegése — pillanatnyira árnyat vetett Marie Therése boldog reményeire és a szegény asszony könnyekben tört ki.

De a férje megvigasztalta; most ő volt az, a ki hitt a reményekben, a melyeknek az előbb még nem merete magát átengedni.

— Aztán, ha ez a házasság nem jönne is létre, — vélte Fanteuil, — ha Marguerite marad, ez már elég ok arra, hogy Max ne utazék el Afrikába. Láttad, minő örmélteljes mozdulatot tett, mikor ma este meghallotta, hogy Marguerite velünk tölti a telet? ... Darlon Róbert rövid idő múlva elhagyja Franciaországot. Ez oldalról tehát mitől sem kell tartanunk... Ha pedig Marguerite visszatér Amerikába, — ha ugyan visszatér — miért ne tenne utat a te fiad is New-Yorkba? ... Ez elterelné őt egyébtől... És mindenesetre örömet okozna Maxnak, még ha kis huga örökö-

tenetesen zárkózott. Hogy tudja meg az ember, mi megy végbe benne? — jegyezte meg az apa.

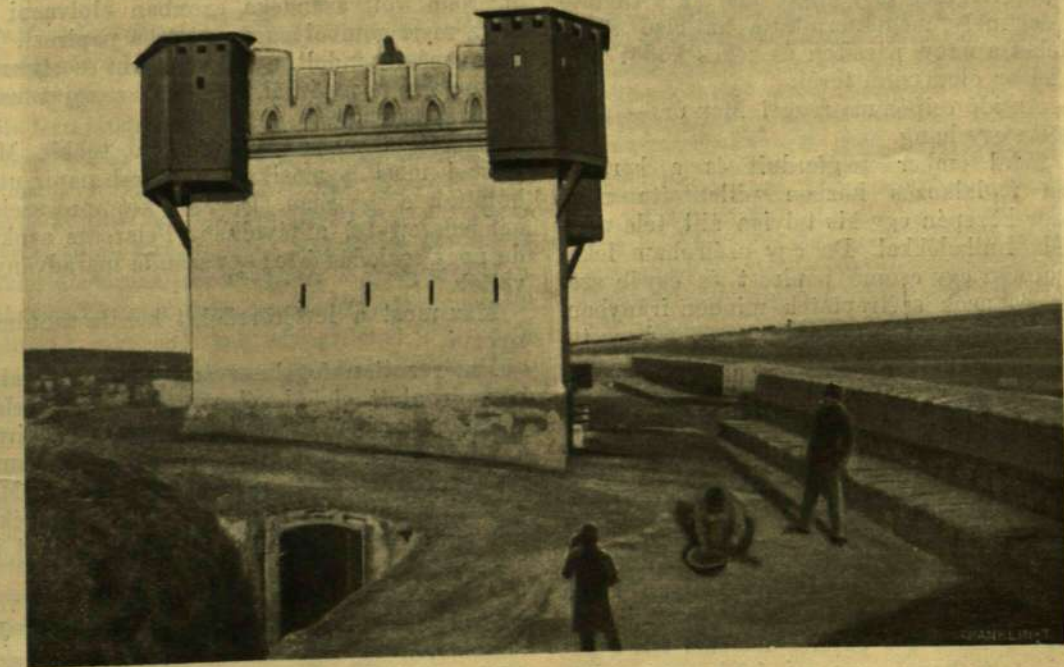
— Erre csak egy nő képes, — felelte Rithé, bizva szívének ösztönszerű sugalmaiban. — Bizonyos jelek eleget mondanak nekünk. És biztosítlak, hogy Marguerite ma már nem mondáná ki azt a kegyetlen szót, mely annyira felháborította nemeslelkű Maxunkat...

— Miért ismételted azt Max előtt? ... Lásd, ezzel nagyot hibáztál!

— Igazad van. De jól tudod, hogy én semmit sem tudok elhallgatni sem előtted, sem előtte. Azt hittem, már semmi remény többé és Maxot egy nagyobb bánattól akartam megkímélni: a viszonzatlan szerelemtől. Mert látam, hogy érdeklődik Margueritét és a leánya hideg magatartása még csak jobban szítja érdeklődését. De Marguerite velünk marad. Ennek több jelentősége van, mint gondolnád.

— Adja a jó Isten, Rithém!

— Oh, igen... Meglesz, mert a jó Isten tudja, hogy ha a fiamat házasítani, sőt nem tagadom, gazdagon házasítani óhajtom, ebben csak jutalmat kérek számára a nekem hozott áldozatért és ebben látom az egyedüli eshetőséget, hogy áldozatát továbbra is meghozza... Mert Max mindég arról álmodozik, hogy távoli, veszélyes országokba megy, felfedező utakra. Oh, én jól tudom, hogy lelke mélyében még mindég foglalkozik ezzel a rettenetes gondolattal! Azt állítja, számára nincs hely a civiliz-

AZ A SPANYOL ERŐD, A MELYBŐL ELŐSZÖR LŐTTEK A MAROKKÓIÁKRA.

A MELILLAI HARCZOK SZÍNHELYÉRŐL. — Seidlhuber Viktor félvételei.

MELLILLAI UTCA.

A MELLILLAI HARCZOK SZINHÉLYÉRŐL. — Sédlihar Viktor féltetele.

VÁRÁNTÉR MELLILLÁN.

sen csak a kis hugs maradna is... Ne búsulj hát, minden rendbe fog jönni. Nem akarom, hogy Rithém szép szemét könnyeket ontsanak.

VII.

A szeptemberi reggelen még csak hat óra volt, mikor Max nesztelen léptekkel lezuhant a Marguerites-villa lépcsőin. Az éjjel átvölteni hallotta a szelet és fel akarta használni az alkalmat a vitorlázásra. Nem volt kitéve annak, hogy egyetlen kis evezősökkel találkozzék, a partlakók gyermekeivel, a kik minden tudás nélkül csónakának, kockázatva a felborulást, vagy másnak a vízbefordulását. Max versenylokként hajthatja csónakját és merészsege és ügyessége folytán a néhány négy-öt-hektométernyi vízen a nagy távolság és gyorsaság legőrületesebb benyomását szeresheti meg magának.

A házból kilépve, Max összehorogott kissé és felhajtotta gyapott trikotjának gallérját. A levegő még frissebb volt, mint gondolta. Őszi fergetegnek is beillett már az a vágató szél, a mely megtáncosította az első sarga leveleket a nagy pázsiton és kékes ködöt hajtott fel az ólomszínű tórol.

— Az idő csipde ma reggel, Max úr, — szólt mögötte egy hang.

A fiatal ember megfordult és a kertész furcsa foglalkozás közben pillantotta meg. A fasor közepén egy kis talyiga állt, tele mindenféle hulladékkal. De egy szélroham lekoppent onnan egy csomó papírost és egyéb személt és azok szétrepültek minden irányban. A kertész lápáltál és seprővel késében kergette furcsa szökevényeit.

— Mire a szemetemmel a kapuig érek, a szemetes ember addig már biztosan elhaladt erre, — mondta a fiatal legény, a ki káromkodott és nevetett is egyszerre. — És ha az egész kertben elhullatom így a szemétemet, szépen fog a kert kinézni!

— És megcsúsják, Sylvester, — felelte Max nevetve, — mert az anyám épen olyan hüa a pázsitjára, mint a szőnyegre. Semmi sem csunyább, mint ha papírszeletekkel teli a pázsit, — tette hozzá, egy raj fehér papírszelet-két pillangóként látva tovaröpöködni.

De Max nem törődve tovább Sylvester bajával, — a mely csak annyiban érdekelt, mert

esésbe juttatta anyjának apró mániáit és ő meg akarta óvni az anyját minden kellemetlenségtől — a kis kikötő felé tartott, a hol hajói horgonyoztak.

Menet közben mulattatta őt megfigyelni a makacsul körülötte keringő papírdarabkákat, melyek olyan következetesen üldözték őt, mintha érző, gondolkodó lények lettek volna.

Főleg két papírdarabka, nagyobb a többinél és félig összehajva, a mi által a szél jobban belékapott, követte Maxot állhatatosan. Néha mintegy bátorságot veszve, ellankadtak... Aztán minden észlelhető légáram nélkül ismét hirtelen felemelkedtek és tovább repültek utána.

Max csupa játékból megkísérelte rátenni lábát az egyikre, de nem sikerült neki, ez izgatta. Végre esült ért. Ekkor önkénytelenül lehajolt és felemelte a papírost.

Levél-törredék volt; Max felismerte Marguerite írását. A szíve dobogni kezdett. Körültekintett, mintha félt volna, hogy meglátják őt. Nem volt szándéka azonban elolvasni az írást, mert gombolyaggyá gurította a papírost. De aztán mást gondolt, a fák alá ment és ott szét hajtogatta a papírkát. Azonnal a saját neve ötlött a szemébe.

Nem is igyekezve kibetűzni a többi, Max személt most a másik nagy darab papír után kutattak a fasorban. De csak két apró szelet-két fedezett fel a távolban. Felozdta azokat, de nagy csalódás érte; egy számla maradványai voltak.

Max most a levél-törredéket kezdte tanulmányozni.

Határozottan fogalmazvány volt, vagy talán egy elrontott első levél, mert tele volt törléssel. Margueritenek tehát valami nehéz irni-valója volt? Mert hogy ő könnyen írt, az ismeretes volt. Hányszor nem figyelte meg őt Max a kertben, mikor forró délutánokon az árnyékos fák alatt tízenkét-tizenöt oldalas leveleket írt a nőjének.

A Max kezében levő darab keskeny sáv volt a levél széléből, a mondatok végzásaival. Jelentéktelen egytagú szavak között a két szót találta: «kötelesség» és «megmentett». De lehetetlen volt egyetlen mondatot is összerakítani. Különbösen jobb is volt így. Így meg volt legálább kímélve indiskréciójá által okozott bizo-

nyos szegényeztetől. Miután semmit sem tudott meg, nem lesz lelkiifuradása. És legalább övé lesz ez a relikvia. Mert ő annak tekintette ezt a szemétről elrepült papírdarabkát. Egy kedves kéz az ő nevét írta arra... Egy gondolat, melyet ismerni szeretett volna, foglalkozott a személyével.

(Folytatás következik.)

A HÉTRŐL.

Borsalmak torlódása. Vajjon az eseményeknek is megvan-e az érieli klímájuk, a mely idáig fíderítetlen törvények szerint kedvez a történelem különböző műfajának? Egyszer a népek, a jónak az örvényesnek; mászor a fájdalmasnak és iszonyatosnak. Az ujságíróban, a kinek a hivatalos parancsából mindig az eseményeken a szeme, okvetlenül meg kell fogannia ennek a kérdésnek, mert néha egyenesen föltűnő az egyidőben, de egymástól teljesen független események karakterbeli hasonlósága. Például a világhíressé vált szerencsétlenség dátuma mellé rendszeren odatesoportosul még egy csomó más katasztrófa. Ezek a dátumok majdnem mind még egy sor egykorú csapásnak is monumentumai. És a titkos törvény sejtől meg lennünk most is, a mikor egyetlen város negyvennyolc órájának eseményeit vonultatjuk el magunk előtt. Egy apa lemezárója egész családját, aztán magát veti a mélységbe. Egy férj meggyilkolja a feleségét. A tűz elpusztít egy hatalmas ipartelepet és rombolva száguld végig egy pompás palota tetején. A levegőből lesuhan egy repülőgép. Még a vérszínű is megdöbbenedik, nekiront egy szekérnek és vérben fűrészi meg kerekét. Mindez — kivéve az aeroplán katasztrófáját — olyan dolog, a mi egyik se páratlan egy nagyváros tengerparti sétányán. Történet már és történet máskor is családirtás, hűvesgyilkosság, tűzvész és vasúti katasztrófa: de mindez együtt, rövid negyvennyolc óra leforgása alatt, mégis csak rendkívüli dolog, a mely az egész mészra torló borsalmak vérese jéggyét tti rá ezekre a napokra. Deák Ferencz hivatkozott egyszer példának arra az anatómiai ábrára, a mely egy hó tüdőben a hó összes előfordulható betegségeit mutatja.

— Mindez a betegség — mondotta Deák. —

csakugyan megvan, de nem volt még olyan hó, a melyben mindez a kórsg összehalmozott volna.

Mi most láttunk napokat, a melyek veszedelmes hasonlítottak ehhez az anatómiai ábrához, napokat, a melyekre szinte valamennyi színt rárakta a hó, a nyomor, a késégsétség, a pusztulás és a szerencsétlenség, napokat, a melyek tele voltak vérrel és iszonyattal. Vajjon miocoda irtószatos fertőzést szállta meg ezeken a napokon a levegőt? És hol a szar, a mely ettől a fertőzéstől örökre meg tisztíthatná?

Amerikai gavalirók. Amerikában társadalmi harcot indítottak a mi nagykövetünk ellen, mert a dollárfejedelmek lányai közt divatba jött, hogy a mi fiatal mágánuraink sorából válasszanak maguknak férj, illetve velük választásosan maguk közül feleséget. Mi érdeme, vagy — bűne van ebben Hengelmüller nagykövetnek, nem tudjuk. Ha esetleg az ő palotájában ismerkedtek össze egymással azok a fiatalok, a kikkől azután boldog párok lettek: ez nem lehet több véletlenségnél, még pedig igen kedves véletlenségnél, a melyet csak áldásnak azok, a kiket legközelebből érdekelt és a mely miatt berzenkedni több, mint furcsa dolog azok részéről, a kiknek ez a véletlenség csak a — csúfalkodást érintette. Ez az akció, a melyen jellemző az amerikai magas társaság fölfogására, olyan nyilvánvaló bizonyossága a maga meddőségének, mondhatók így is: hasrontalanságának. A milliárdos amerikai miszterek szívét nem a nagyköveti diplomata művészet hódította meg az európai arisztokrata ifjaknak, hanem meghódították azok maguk. És ha az amerikai gavalirók bojkottal, kisértéssel akarnak a verseny ellen védekezni, ez csak beismerése a gyöngeségüknek. Újat azonban ezzel az elárult titokkal nem mondanak. A mi az amerikai aranyifjúság életéből, világából, erkölcsiéből a nagy nyilvánosság számára szem elé került, nagyon alkalmas arra, hogy az áthajózott európai levéltek szerencsésjét és diadalát érthetővé tegye. Ezek az amerikai gyémánt ifjak mérhetetlen vagyonokat örökölték kincseszerző apáiktól; de lelki gazdagságot aligha örökölték. Legálább semmi sem árulják el, hogy örökölték volna. Busás bőséggel meglesse minden módjuk hozzá, hogy ott szerepeljenek, akár mint közreműködők, akár mint mezenások a nagy humánus és kulturális törekvésekben; de olvasunk-e valaha a neveiket ilyen vonatkozásokban? A mi a nyilvános emlegetés szférájára esik a nevüket, az rendszeren valami furcsa hóbert vagy sivar tobzódás, valami excentricitás vagy bolond ötlete a pénzszórás mámoros duhajságának.

Mintha a legkülömbek még azok lennének, a kik szíves szíve az apjuk mesteriségét folytatják: a mohó és könyörtelen pénzhalmozók. Természetesen joguk van úgy ocsékedni, a hogyan a lelkük vagy a hajlandóságuk diktálja; de az bizonyos, hogy nem ezek a tulajdonságok azok, a melyek a nő szív zárlatit megnyitják. A leány-ábránd más-féle levéltek rajzol ki magának álmai hőseit: virágosabb lelkűt és eszirtottabb érzésűt. És ha ilyen jó, annak edje szerelmes kossoróját, ha nincs is bűnös, vert aranyból az automobilijs kereké. Az amerikai gavalirók baján semmiféle diplomáciai védelem nem segíthet, csak a saját erkölcsök megvilágosítása. Azon igyekezzenek, hogy különbek legyenek az ő-világi levélteknél!

Magyar Adria. Szakráltdli nációk vagyunk a legkülömbek — ödevezik. A tenger a mi érdekeltetésünk és gondolatunk messzjáján euredríszasznyit terítetett se foglal el, mint a térképen. Ennek a fakétnak megvan a maga természetesen magyarizata. Kevés a tengerünk és a mi van, az is messze eők a magyaritika magyar földtől. Eszté oly élesnyosón könyv a végtelen sós víz szerepe a mi iródszámunkban, művészetünkben és szinte semmi a m/pókék általi megnyilatkozásainban. Csak a mesékben szerepel az Operenciás tenger, de például az egész magyar népköltészet kincsesházában nincs egy dal, a mely a tengerrel szótana, nincs egyetlen hajós énekünk. Mert a ki magyar ember, tengeri lét, az — a kíváncsi hajó tetejéről látja. A tenger nekünk egyelőre nem hoz, hanem — viar töltök. És azon-

AZ ÁLLAMVANTAK NYUGODJINTÉZMÉNEK LEKÖVIT NÉHÁRA AZ ANDRÁSSY-ÚTON.

ban nem a tenger hibája és bűne. A tenger becses, értékes, hasznos és szükséges. Az angol poeta azt mondja, hogy a tenger a nemzetek tüdője, a melylyel lélekrenek és mely nemzetnek nincs tenger, az megfulad. Ha tehát nekünk kevés van, ez csak egy nagy okkal több, hogy annál jobban megbesztjük. Nemcsak azzal, hogy hadihajókat építünk, hogy nagy pénzeket költünk egyetlen kikötővárosunk fejlesztésére és hogy elárastjuk az — ostrák Abbásiát, hanem azzal is, hogy beleöleljük érdeklődésünkbe a mi tengerünket egész dúsan érdekes és változatos világával. A Kossuth Lajos családtagos genje már sok évtizeddel eszté megismerte; mily óriási fontossága van ennek az érdeklődésnek és megírta a Tengerre magyar!-t. A propaganda eszméje vele együtt — emigrált, míg végre a minapában, hála Istennek, újból a porondra lépett. Szinte az egész magyar tudós világ részvételével megindult az akció a magyar tenger életének és világának a nemzeti érdeklődés körébe való bevonására. Mi a Magyar Adria megalakulását korszakos jelentőségünk tartjuk és bíznunk benne, hogy a hatástanál is megy a magyar tenger világának tudományos földolgozásán, noha ez magában is óriási háladás. Kívánjuk, hogy ez az akció a nemzeti érdeklődés lényeg-gyűrtjét dobja a magyar tengerbe, eljgyezvén vele őket egymással egy termékeny frigykö-tésre.

«Marika.» Hogy az a keresztnevű kít jeltől, ha vesztéknevű nincs is előtte, azt Magyarországon minden ujságíróval tudja. A Marika «minden nő-kül» természetesen Haverda Mária. Ó az, a kít így emlegetnek az ujságok, de így emlegetnek az ügyvédek, a védők, az ügyész sőt maga az elnök is. Ezt aligha követeli így a perrendtartás, mert a Haverda Mária vállalt társait nem emlegetik a keresztneveiken Aladárnak meg Antalnak vagy épen Dancin-nak meg Tócinak. Azaz, ha valakit a keresztnevein említnak vagy említnak, kötelességtől a hozzánk való közölését jeleznek. A ki távol áll tőlünk, azt nem említnak vagy emlegetik a keresztnevén, a mi mindig bizalmaságot jelent. Haverda Mária már kötelességtől is ameri az egész ország, de az, a mi ismertté tette, vajjon olyan dolog-e, a mi közelebb hozná az emberekhez és bizalmasabbá tenné? Mi úgy gondoljuk, épen ellenkezőleg áll a dolog. A bűnös ember elítélődik tőlünk; Haverda Mária bizonyos mértékben van, hála Istennek, valamennyitőlünk és bizonyos mértékben ép erkölcsi értelem ember nem tartja kívánatosnak az ismerettségét. Haverda Mária nem Morio, ha még olyan fiatal is és ha még annyiszor megnevelik is a tudók az arca fényét meg a haja ós hullám-

zását. A nő szépségnek nagy a varázsa; de a törvény előtt álló bűnösnek nincsen neve, a mint-hogy nincsen külön paragrafus a szép és külön a csúnya vádlottak számára. A kít az anyja megöltetésével vádolnak, annak irítottal azt ki a nevét az ember és nem — becstűl vagy bizalmaskodó formában. A Marika-sága Haverda Mária-nak bizonyára nem mentse a bírál szemében; de viszont az is természetes, ha az erkölcsünk jó írtásé tiltakozik ellene.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Hszemle» novemberi füzeté ép szerkesztőjének, Gyulai Pálnak hálála hírével egy-ideigleten jut a kezünkbe. Most utóhára jelen meg rajta a nagy író neve mint szerkesztő, — elismorodott érzéssel forgatjuk lapjait. A füzet éten különben Deóthy Zoltának Ferencz István, az első magyar szobrász rimaszombati temetői ünnepén mondott szép beszéde áll. Hsz Mihály Ausztria viszonyát Magyarországhoz fejtegeti, Pap Ferencz folytatja Jósika és Kemény Zsigmond közötti vort párhuzamát. A szépirodalmi részben folytatódik Hali Gábor regénye, a «Fibir», Endrédi Sándor ankreoni dalaihoz köztölt. Befejesződik Lanson franciaiból fordított Voltaire-annumája. Az «Értesítő» rovat könyvismertetői fejenk be a füzetet. A «Budapesti Hszemle» a Franklin-Társulat kiadásában minden hónap elején jelen meg, előzetési ára egész évre 24 korona, egyes szám ára két korona.

Lalla Radha és egyéb műfordítások. Zsoldos Benő adott ki a címmei egy sereg műfordítást régi és modern angol köztökből egy kis kötetben. Nem megállapított terv szerint dolgozott — a hogy jobb szerették volna, — hanem csak úgy, a mi olvasás közben megtetszett neki vagy jobban megragadta, azt fordította le. Nem ad tehát képet az angol líráról, hanem csak egy sereg többé-kevésbé szép költeményt olyan költőktől, kiket jól ismerünk nyelvünkönél is, a kinek nevét most hallja nyilván először a magyar olvasó. A fordítások csinosok a gondosok (bűnösüket megállapítani nincs módunkban) s ha valami különbe műfordítói érzényi nem találunk is bennük, egészen véve elfogadjuk. A választék ellen már több kifogásunk lehetne; s a kötetben kösült versek között néhány nagyon szép is, de van egy sereg olyan, a melyet — ha csak a fordítás nagyon sokat nem vett el a szépségükből — alig volt érdemes hozniuk importálni. Az irodalomban csak az igazán elsőrendű dolgok importálásának van értelme, közepek minőségű akad mindenütt elég, nem érdemes még külföldről is hozni.

Piató Symposiona és Phaidrosza. Filozófiai irodalmunk gazdagodását jelenti az az új kötet, mely most a Filozófiai Írók Tára, Alexander Bernát és Bánóczy József kulturális jelentőségű vállalkozásának 23-dik kötetéül megjelent. A görög bölcsenest két legelső rendű remekét adja az új kötet: Piató Symposionját és Phaidroszát. Az előben ragyog legfényesebben a nagy görög művész-filozófus geniali-

MARGIT GYÓGY-FORRÁS

Beregmege.

gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légző-
szervek hurutos bántalmainál igen jó hatású még
akkor is, ha vérzések esete forog fenn.

NERÜDA FÉLE Pipere's Borok
KÉSZÍTI: NERÜDA NÁNDOR
BUDAPEST IV.
1 ÁRÉK ÁRA 1 KORONA 50 FILLÉR.

Téli fürdőkúra.
A Budai Szt.-Lukácsfürdő
Budapest, V., Deák Ferencz-tér, Halacsarnok.
Telefon 91-85.

JÓ PAJTÁS
KÉPES GYERMEKLAP.
Első száma 1909 október hó elején jelent meg.

JÓ PAJTÁS munkatársai:
Benedek Elek, Mikszáth Kálmán, Molnár Ferencz, Móricz Zsigmond, Rákosi Viktor, Sebők Zsigmond, Szöllösi Zsigmond.
JÓ PAJTÁS képeit jeles művészek rajzolják.
Megjelen minden vasárnap.

BLUZOK PRINCESSA RUHÁK

costum és pongyolák

TÖRLEY PEZSGŐ.

Dunai és tengeri halakat, valamint Humar, Langusztá, Scampi stb. szállít
Weinberger Vilmos =
Budapest, V., Deák Ferencz-tér, Halacsarnok.
Telefon 91-85.

Divatos kézimunkák

NÁDAS

Feketére fest * Hőfehérre tisztít
Ruhák vegyileg tisztítottak
HALTENBERGER ruhafestőgyárában
KASSA. — Alapítási év: 1810.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson R.-T.
Irodát VI., Andrásy-út 5. (saját házában).

A 16-os Browning

Vadász fegyverek

Sport és utazási cikkek
HUZEILLA M. cégünel Budapest, IV., Váci-utca 28.

Ne vasaltasson

hamurosta nélkül! Sok időfecsérléstől, tisztál-
táságtól, veszélytől kíméli és óvja meg szabadal-
mazott és ezerszeresen bevált hamurostám! Ed-
dig a szénvasalót lóbálással és fújtatással éles-
teni kellett, ami időrabló, veszélyes, fáradságos és
tisztátlan kezelés volt. Mindez a hamurosta hasz-
nálatával megszűnik, mert ez az egyszerű és
nagyszerű háziesszköz oly kitűnő szolgálatot telje-
sít, hogy már az első használatnál elragadtatással
beszél róla és tovább ajánlja. Kezelése könnyű,
egyszerű és tiszta. Ha a vasalóban már sok hamu
van, akkor tartalmát a hamurostába üríti, amelyet
a tűzhely nyílása fölé helyez. Egyszerű rázásal
a hamu azonnal átesik a rostán és a benne
maradt már kialakított levő szén a légáram-
mál egy percz alatt felélesztve, a vasalást azon-
nal újból lehetővé teszi. Ez 100%-os időmeg-
takarítást jelent! Ára tehát (darabja 2.80 kor-
kapható minden jobb szakbavágyó üzletben) ha-
mosan megtérül. Képes leírást ingyen és bérmentve
küld Müller János Budapest, IV., Aranykéz-u. 8.

EGYEDÜL LEGJOBB
= A KÁLMÁN FÉLE SZAB.
BIBORPAPRIKA
MINDEN FÜSZER ÉS SEMEGE ÜZLETBEN KAPHATÓ!
KÉSZÍTI KÁLMÁN JÓZSEF SZEGED DUGONICS-TÉR 11!

UDONSÁG!!
PAPEK-féle törv. védett
pénztárca
PAPEK JÓZSEF bőrdobos és finom bőrúró készítő
Budapest, VIII., Rákóczi-út 15/B. — Árjegyzék birtm.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcson R.-T.
Irodát VI., Andrásy-út 5. (saját házában).

A tisztelt hölgyközönséghez!

Egy selyemgyárnak szebbnél-szebb mintákból álló teljes készletét si-
került potomon áron megvennünk, melynek összes minőségeit kivétel nélkül
:: 95 krajczárért árusítjuk el. ::
Ezen selymek elárúsítása már megkezdődött és egyrésze árral ellátva
kirakatainkban látható.
Tisztelettel

Szénásy, Hoffmann és Társa
csakis IV. ker., Bécsi-utca 4. szám.

NAGYENYED-re
GYÜMÖLCSFACEMETÉK
SZÓLÓOLTVÁNYOK
FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Nincs kopasság. ::
Nincs hajhullás. :: ::
Nincs korpaképződés.
"Ella" haj- és szakállnövesztő
Kapható: Mitzky Kamilla urnónél, Marburg a/D. Grel-
strasse 2/d. Budapest: Török J.-nél Király-utca és Karschmaroff A.
drogériájában Rákóczi-út 50. Székhelyes csakis utánvétellel, vagy az ös-
szeg előzetes beküldés ellenében; árak: 1 légyel 2 kor. és 3 kor. 50 fill.,
3 tégyel 3 kor. és 8 kor. 50 fill.

OLCSÓ ELEGÁNS FÉRFI VIKSZ OZIPÓ
CIPŐK
FOHN ÁBRAHÁMNÁL
Budapest, VII., Király-utca 9. sz.

LOHR MÁRIA
Csiszko-, vegyszertai tisztító és festészet
intézete. Gyár: VIII., Baross-utca 85.
Főhivatalok: IV., Eötvös-út 6. VI., Andrásy-út 16.
VIII., József-körút 2. IX., Calvin-tér 9. V., Harmad-
csud-utca 3. VI., Teréz-körút 39.

GANZ ÉS TÁRSA
MOTOROK benzín-, gáz-, szivóváz- és kohóváz-üzemre. Késmű hengerelőképek.
Gőzekék, Gőzmotoros személyszállító vasúti kocsik kész- és nagyvasutak számára. Meglévő
Mindenféle vasúti kocsik személy- és teherszállításra. Vasúti felszerelések. Kérgőpöntésű
kerekű (Griffin rendszerű) hengeresekék malmozószámára. Kérgőpöntésű hengeresekék. Min-
denféle malmozók. Egész malmozó berendezés és felszerelés. Turbínák és elér-
hető legnagyobb hatásfokú biztonságos. Transzmissziók. Gyári berendezéseket és
gyári és közmű-berendezéseket. Árjegyzékkel és költségvetéssel szívesen szolgálunk.

A "Titania"
gyorsgözműgép
felülmúl minden mosó-
gép, bármely kon-
kurrencziához tartozék (olya-
nok is, melyek nagy lármával
és piaczi reklámmal hirdet-
tetek):
mosófélére harmad annyi
időben, mint azelőtt;
kiméli a felületét eddig
el nem ért módon;
megtakarít 75% pénzt
és időt és
OLCSÓ a jó.
Sok ezer áll üzemben és ugyan-
ennyi az elismeréssel. ::
Próbára is.
Titania - mángorló.
17-féle
nagy-
ban 2-3
keményfá-
hengerekkel,
minden ár-
fokozatban
35 K-tól
feljebb. Ot-
évi jóállás

TITANIA-MÚVEK
Wels, Felső-Ausztria 20. sz.
Gyártanak különlegességek
gyanánt: mosógépeket, lakar-
mány-feltesztőket, vegyítő-
ket, szőnyegmosókat, szőcses-
keket, kávéfőzőket, különféle, stb.
Részletfizetés szívesen en-
gedtetnek

DÁVID KÁROLY ÉS FIA
doboz-, papír- és szab. fémkapocs-gyára
Budapest, I., Mészáros-utca 58. sz.
Telefonszám 41-48. Sürgönyezim; Cartonage.
Gőszőre berendezve.
A magyar kir. dohányjövődék szállítója.
:: Napi gyártás 150,000 doboz :: ::

MAGYARON ELŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŐ ÓRAÜZLETE.
Alapított 1847.
Krausweller János
szab. chronometerek és mások, fölállítja
a remontrir ingórákat
stb. stb.
ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

ŐSZ VOLTAM
és a Grolsch-féle hajtej kétnapos használata után hajam
gyönyörű barna színt mutat, mely el nem mulik. Szap-
pannal való mosás után a festés csak annál erősebb
lesz. (Kivonat a naponta érkező elismerő levelek egyikéből).
Grolsch-féle ólommentes hajtejben végre egy oly
preparátumhoz jutottunk, mely mindazokkal az előnyök-
kel bír, melyeket egy jó hajfátaltól szertől megkívánunk.
A Grolsch-féle hajtej megfátaltja az ősz haját, míg a
vörös és a világos haját megsötétíti. Már egy kis üveg,
a melynek 2 K az ára, hosszabb használatra elegendő és
mindenkinek módjában lehet meggyőződni, hogy a szer-
melyt, sőt a világos haját megsötétíti. A festés val-
lósi és ellentáll a szappannal való mosásnak, sőt ezáltal
csak annál erősebben jut érvényre.
A Grolsch-féle hajtej ártalmatlanságát a es. k. élelmiszervizsgáló intézet
Bécsben okmányokkal igazolta. — Szétküldi Joh. Grolsch angyal-drogériája
Brünn-ben. Egy üveg K 2.- és 4.- (porto külön).
Főraktár Budapest: Török József, Király-utca, Egger nádor-gyógyszár-
Váci-körút 17, Molnár és Moser drogeria Koronaherceg-u. 11, Detsinyi Ká-
roly drogeria V., Fűrdő-utca 10, Lux Mihály drogeria IV., Múzeum-körút 7.

